

به نام خدا

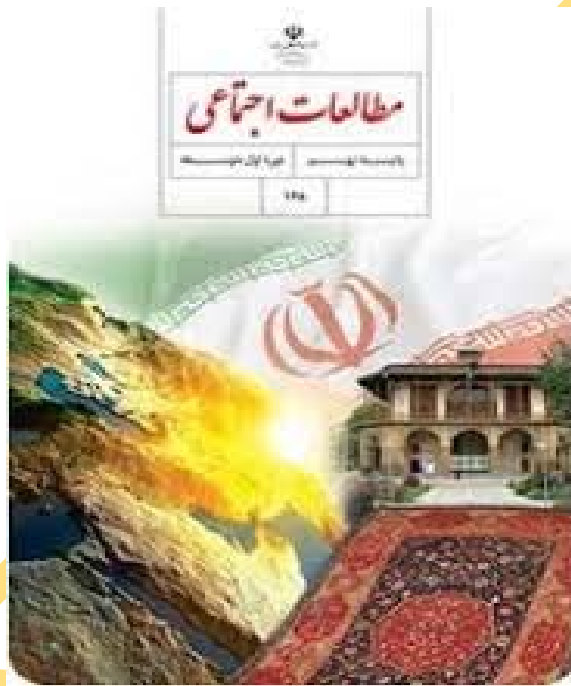
مجموعه سوال و جواب مطالعات اجتماعی

نهم

درس ۱۲ تا ۲۴ (نوبت دوم) همراه با پاسخ

(دوره اول متوسطه)

چتره و یتره دپیران

دوره اول متوسطه

منطقه ۸ تهران

تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی

سال تحصیلی: ۹۵-۹۴

Alirezaesmaeli1347.blogfa.com

- ۱- نظام پادشاهی استبدادی چه نوع حکومتی است؟ حکومتی است که در آن، پادشاه از قدرت و اختیارات فراوانی برخوردار است و بر اساس میل و اراده‌ی خود حکومت می‌کند. به عبارت دیگر، اداره‌ی کشور تابع هیچ قانونی نیست و خواست پادشاه حکم قانون را دارد.
- ۲- نظام پادشاهی مشروطه چه حکومتی است؟ نوعی از حکومت است که در آن قدرت و اختیارات پادشاه بر اساس قانون محدود می‌شود و اداره‌ی کشور در اختیار نهادهایی مانند مجلس شورا و هیئت وزیران (دولت) قرار می‌گیرد.
- ۳- زمینه‌های سیاسی و اقتصادی انقلاب مشروطه را بنویسید؟ به دلیل عقب ماندگی حکومت قاجار در برابر روسیه و انگلستان، سرزمین‌های پهناوری از خاک کشور ما جدا شدند. از سوی دیگر، واگذاری امتیازهای بسیار به انگلیسی‌ها و روس‌ها علاوه بر این که باعث تسلط بیگانگان بر منابع ثروت اقتصادی کشور شد، ضربه‌ی شدیدی به صنعت، کشاورزی و بازرگانی ایران وارد کرد و پیکاری را در سراسر کشور گسترش داد. سخت‌گیری و پی‌رحمی مأموران مالیاتی نیز بر شدت فقر عمومی افزود. مردم ایران ضعیف و بی‌کفایتی حکومت قاجار را علت اصلی این مسائل و مشکلات می‌دانستند.
- ۴- زمینه‌های فکری و فرهنگی انقلاب مشروطه به چند دسته تقسیم می‌شوند؟
به دو دسته ۱- زمینه‌های داخلی ۲- زمینه‌های خارجی
- ۵- زمینه‌های داخلی انقلاب مشروطه را بنویسید؟ آموزه‌های دین اسلام و مذهب شیعه مردم را به مبارزه با ظلم و تلاش برای برقراری عدالت فرا می‌خواند. مردم مسلمان ایران با درس گرفتن از قیام امام حسین (ع) و واقعه‌ی کربلا، همواره آماده بودند که در برابر ظلم و بی‌عدالتی بایستند.
- ۶- زمینه‌های خارجی انقلاب مشروطه را بنویسید؟ ۱- آشنایی ایرانیان با افکار و دستاوردهای تمدن جدید اروپا ۲- رخ دادن انقلاب کبیر فرانسه.
- ۷- انقلاب کبیر فرانسه چه تأثیری بر وقوع انقلاب مشروطه داشت؟ این انقلاب اندیشه‌ی آزادی خواهی و حکومت مشروطه را در سراسر اروپا گسترش داد. عده‌ای از ایرانیان که با کنجکاوی در جست و جوی دلایل عقب ماندگی ایران و پیشرفت کشورهای اروپایی بودند، متوجه نظام مشروطه و حکومت قانونمند در آن کشورها شدند. آنان سرانجام به این نتیجه رسیدند که ایران نیز با داشتن حکومت مشروطه می‌تواند در مسیر پیشرفت و ترقی قرار گیرد.
- ۸- روشنفکران چه کسانی بودند؟ و نقش آنها در انقلاب مشروطه چه بود؟ آنها اغلب تحصیل کردگان اروپا و مدرسه‌ی دارالفنون بودند، مردم را با محاسن حکومت قانون (حکومت مشروطه) و معایب استبدادی آشنا کردند.
- ۹- چه عواملی انگیزه و اراده‌ی مردم را برای مبارزه با استبداد و سلطه‌ی خارجی دو چندان کرد؟ ۱- موفقیت نهضت تنباکو ۲- قتل ناصرالدین شاه به دست میرزا رضا کرمانی.
- ۱۰- چرا دوران حکومت مظفرالدین شاه بر خشم و نارضایتی مردم افزود؟ در دوره‌ی پادشاهی او سوءاستفاده و ستمگری مأموران حکومت و دخالت بیگانگان در امور کشور ادامه یافت و بر خشم و نارضایتی مردم افزود.
- ۱۱- رهبران روحانی که با تشکیل انجمنی از آزادی خواهان به فکر ایجاد تغییراتی به نفع مردم بودند کدامند؟ آیت الله سید محمد طباطبایی و آیت الله سید عبدالله بهبهانی.
- ۱۲- یکی از مهم‌ترین حوادثی که بروز انقلاب مشروطیت را سرعت بخشید چیست؟ توضیح دهید؟ ماجرای به چوب بستن بازرگانان بود. عین الدوله، صدراعظم مستبد، برای ترساندن مخالفان و جلوگیری از گسترش اعتراض‌ها، تعدادی از بازرگانان را به پنهانی گران شدن قند به چوب بست. به دنبال این واقعه، بازار بسته شد و گروهی از علما به رهبری آیت الله طباطبایی به نشانه‌ی اعتراض از تهران به ری مهاجرت کردند و در حرم شاه عبدالعظیم بست نشستند.
- ۱۳- مهم‌ترین خواسته‌ی معترضین در حرم حضرت عبدالعظیم چه بود؟ تأسیس عدالت‌خانه برای رسیدگی به شکایت‌های مردم بود.
- ۱۴- وقتی حکومت قاجار به خواسته‌های مهاجران حرم عبدالعظیم عمل نکرد، علما و مردم چه کردند؟ از جمله خواسته‌ی معترضان چه بود؟ اعتراض‌های مردمی دوباره شروع شد. در جریان این اعتراض‌ها طلبه‌ی جوانی به نام سید عبدالحمید به شهادت رسید

- و در نتیجه تعدادی از علما این بار به نشانه‌ی اعتراض به قم مهاجرت کردند. هم زمان تعدادی از مردم تهران در اعتراض به حکومت قاجار در سفارت انگلستان بست نشستند. از جمله خواسته‌ی معترضان، تأسیس عدالت خانه و تشکیل مجلس شورا بود.
- ۱۵- دو مورد از عوامل موفقیت انقلاب مشروطیت را بیان کنید؟ (الف) آموزه‌های دین اسلام و مذهب شیعه (ب) حضور علما و روشنفکران در کنار سایر گروه‌ها (ج) آشنایی ایرانیان با افکار و دستاوردهای تمدن جدید اروپا
- ۱۶- چه گروه‌ها یا قشرهای اجتماعی در انقلاب مشروطیت نقش موثری داشتند؟ گروه‌ها و قشرهای اجتماعی مختلف مانند روحانیون، بازرگانان، روشنفکران، ثجار، پیشه‌وران و کارگران.
- ۱۷- موانع و مشکلات حکومت مشروطه را بنویسید؟ ۱- مخالفت و دشمنی مستبدان ۲- اختلاف و دو دستیگی میان مشروطه خواهان ۳- افزایش دخالت‌های خارجی ۴- وقوع جنگ جهانی اول.
- ۱۸- انقلاب مشروطیت با هدفی شکل گرفت؟ با هدف برقراری حکومت قانون و رها کردن کشور از چنگ استبداد داخلی و سلطه‌ی خارجی شکل گرفت.
- ۱۹- پس از مظفرالدین شاه چه کسی جانشین او شد؟ و چه کرد؟ محمد علی شاه جانشین او پادشاهی مستبد بود. او با پشتیبانی دولت روسیه و حمایت مستبدان داخلی، تصمیم گرفت حکومت نوپای مشروطه را نابود سازد و نظام پادشاهی استبدادی را دوباره برقرار کند.
- ۲۰- چه کسانی به مخالفت با اقدامات محمد علی شاه پرداختند؟ نتیجه آن چه شد؟ معاهدان مشروطه خواه در تبریز به رهبری ستارخان و باقرخان در برابر حکومت استبدادی محمد علی شاه به پا خاستند. علمای مشروطه خواه نجف نیز آنان را به مقاومت در برابر شاه مستبد دعوت کردند. طرفداران مشروطه در گیلان و اصفهان با مشاهده‌ی ایستادگی مردم تبریز، روحیه گرفتند و راهی پایتخت شدند. آنها پس از فتح تهران، محمدعلی شاه را برکنار کردند و پسر خردسالش، احمد میرزا را به جانشینی او برگزیدند.
- ۲۱- چرا آیت الله شیخ فضل الله نوری با انقلاب مشروطه به مخالفت پرداخت؟ وی معتقد بود افرادی که رهبری انقلاب را به دست گرفته اند، به اسلام اعتقادی ندارند و می‌خواهند افکار و فرهنگ کشورهای اروپایی را در ایران گسترش دهند. منظور او برخی از روشنفکران بودند که در تقلید از اروپاییان زیاده روی می‌کردند.
- ۲۲- شیخ فضل الله نوری توسط چه کسانی به شهادت رسید؟ برخی از مشروطه خواهان بعد از برکناری محمدعلی شاه، با فرصت طلبی شیخ را به (اتهام مخالفت با نظام مشروطه محاکمه کردند و به شهادت رساندند. شهادت مجتهد معروف پایتخت، تأثیر نامطلوبی بر اوضاع ایران داشت و موجب اختلاف و دشمنی بیشتر در داخل کشور شد.
- ۲۳- قرارداد ۱۹۰۷ بین چه کشورهایی و چرا بسته شد؟ انگلستان و روسیه برای مقابله با قدرت روزافزون آلمان و متحدانش، تصمیم گرفتند به اختلاف‌های خود پایان دهند و به جای رقابت، با یکدیگر همکاری کنند. به همین دلیل این دو کشور طی قرارداد ۱۹۰۷ ایران را میان خود تقسیم کردند.
- ۲۴- روسیه و انگلستان در قرار داد ۱۹۰۷ چه تصمیمی در باره ایران گرفتند؟ تصمیم گرفتن ایران را بین خود تقسیم کنند.
- ۲۵- هدف انگلستان و روسیه از امضای قرارداد ۱۹۰۷ چه بود؟ کنار گذاشتن اختلافات خود برای مقابله با قدرت روزافزون آلمان و متحدانش.
- ۲۶- قرارداد ۱۹۰۷ چه نتایجی برای ایران داشت؟ روسیه با خیالی آسوده در امور داخلی ایران مداخله می‌کرد. و اجازه نمی‌داد که دولت و مجلس اوضاع آشفته‌ی کشور را سرسaman دهند. علاوه بر این، نیروهای روسیه وارد خاک ایران شدند. آنها در تبریز تعدادی از مشروطه خواهان را کشتند و در مشهد نیز حرم امام رضا(ع) را به گلوله بستند.
- ۲۷- در جنگ جهانی اول متحدین و متفقین چه کشورهایی بودند؟ کشورهای آلمان، ایتالیا، اتریش و مجارستان که به متحدین معروف بودند و در سوی دیگر انگلستان، روسیه و فرانسه بودند که به متفقین مشهور شدند. در اواخر جنگ، آمریکا نیز به متفقین پیوست.
- ۲۸- در جنگ جهانی اول موضع دولت ایران چه بود؟ دولت ایران در ابتدای جنگ جهانی اول بی طرفی کامل خود را اعلام کرد اما انگلستان، روسیه و عثمانی این بی طرفی را نادیده گرفتند و نیروهای خود را وارد ایران کردند. پس از آن برخی مناطق ایران صحنه‌ی نبرد نیروهای روسیه و انگلستان با قوای عثمانی شد.

۲۹- آثار و پیامدهای سیاسی و اجتماعی جنگ جهانی اول در ایران را بیان کنید؟ جنگ جهانی اول موجب پی ثباتی و اشفتگی بیشتر اوضاع ایران شد. به دلیل حضور نیروهای اشغالگر و درگیری های نظامی، دولت مرکزی به نهایت ضعف و درماندگی رسید و تسلط خود را بر امور کشور از دست داد. نافرمانی و سرپیچی از فرمان دولت مرکزی گسترش یافت و امنیت و اسایش مردم از بین رفت. ایرانیان دچار بلا و مصیبت های بزرگی مانند قحطی، فقر، گرسنگی و شیوع بیماری های واگیردار شدند و افراد زیادی جان خود را از دست دادند.

۳۰- به نظر شما چرا مردم ایران در جنگ جهانی اول به آلمان و متحدانش گرایش داشتند؟ چون فکر میکرد آلمان قدرت پرتتر جنگ است.

- *- انقلاب مشروطیت جنبشی بود که در دوره حکومت در ایران رخ داد. (سیاسی - اجتماعی - مظفرالدین شاه)
- *- انقلاب کبیر فرانسه همزمان با تأسیس حکومت در ایران رخ داد. (قاجار)
- *- رهبری انقلاب مشروطیت را و بر عهده داشتند. (علما - روشنفکران)
- *- سرانجام در ۱۴ مرداد ۱۲۸۵ ش فرمان مشروطه را صادر کرد. (مظفرالدین شاه)
- *- به دستور مجلس به توپ بسته شد و منحل گردید. (محمدعلی شاه)
- *- مجاهدان مشروطه خواه در تبریز به رهبری و در برابر حکومت استبدادی محمد علی شاه به پا خاستند. (ستارخان - باقرخان)
- *- جنگ جهانی اول پس از سال با پیروزی به پایان رسید. (۴ - متفقین)
- *- دلیرمردان تنگستانی به فرماندهی با ایثار جان خویش ضربه ی سنگینی به اشغالگران وارد آوردند. (رئیسعلی دلواری)

درس ۱۴ (ایران در دوران حکومت پهلوی)

تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متوسطه اول -

- ۱- چرا در اواخر جنگ جهانی اول حکومت روسیه نیروهایش را از ایران بیرون برد؟ زیرا بر اثر وقوع انقلابی عظیم حکومت روسیه سرنگون شد. پس از آن نام این کشور به اتحاد جماهیر شوروی تغییر یافت.
- ۲- قرارداد ۱۹۱۹ بین کدام کشورها منعقد شد و مفاد آن چه بود؟ این قرارداد بین ایران و انگلستان بسته شد. براساس این قرارداد اداره امور نظامی و مالی ایران در اختیار کارشناسان (مستشاران) نظامی و مالی انگلستان قرار می گرفت.
- ۳- چه کسانی با قرارداد ۱۹۱۹ به مخالفت برخاستند؟ آیت الله مدرس و شیخ محمد خیابانی.
- ۴- به نظر شما دلیل مخالفت گسترده با قرارداد ۱۹۱۹ چه بود؟ جلوگیری از سلطه ی همه جانبه ی انگلستان بر ایران.
- ۵- علت کودتای ۱۲۹۹ چه بود؟ انگلستان پس از ناکامی در اجرای قرارداد ۱۹۱۹، درصدد برآمد که از طریق کودتا اهداف خود را در ایران پیگیری کند.
- ۶- چه عواملی به رضاخان در دستیابی به قدرت کمک کرد؟ حمایت انگلیسی ها از رضاخان - ناراضایتی مردم از اوضاع کشور (ثامنی) - پی کفایتی احمدشاه - رهبران و احزاب سیاسی غرب گرا که در مجلس چهارم و پنجم قدرت گرفته بودند
- ۷- کودتای ۱۲۹۹ چگونه انجام شد؟ توضیح دهید؟ انگلیسی ها یکی از فرماندهان نیروی قزاق به نام رضا خان را به عنوان مهره ی نظامی و سیدضیالدین طباطبایی را به عنوان مهره ی سیاسی کودتا برگزید. طباطبایی از سیاستمداران طرفدار انگلستان بود. در سوم اسفند ۱۲۹۹ نیروهای تحت فرمان رضاخان مراکز مهم پایتخت را اشغال کردند و احمدشاه مجبور شد سیدضیاء را به نخست وزیری و رضاخان را به فرماندهی کل قوا منصوب کند.
- ۸- رضاخان برای نشان دادن شایستگی و برتری خود نسبت به احمدشاه چه کارهایی انجام داد؟ او با جدیت تمام به نوسازی تشکیلات نظامی پرداخت و ارتش نوینی را پایه گذاری و با استفاده از آن، نافرمانی و آشوب های داخلی را فرو نشاند و نظم و امنیت را تا حدودی برقرار کرد. از این رو طرفدارانش با تبلیغات فراوان او را شایسته تر از احمدشاه قاجار برای حکومت معرفی می کردند.
- ۹- سیاست مذهبی رضاخان را توضیح دهید (قبل از رسیدن به قدرت نسبت به دین چه روشی داشت)؟ رضاخان برای جلب نظر مردم، خود را فردی مذهبی و پایبند به احکام و ارزش های دینی نشان می داد. به همین دلیل، در مراسم و مجالس مذهبی حضور می یافت و با علما دیدار و مشورت می کرد.

- ۱۰- چه عواملی به رضاخان در دستیابی به قدرت کمک کرد؟ رضاخان با استفاده از موقعیت خود به عنوان وزیر جنگ و نخست وزیر، طرفداران خود را وارد مجلس شورای ملی کرد. در سال ۱۳۰۴ ش مجلس شورای ملی با وجود مخالفت جدی تعداد کمی از نمایندگان، مانند آیت الله مدرس و دکتر مصدق، احمد شاه قاجار را از قدرت برکنار کرد و حکومت موقت را به رضاخان سپرد.
- ۱۱- شیوه ی حکومت رضاخان چگونه بود؟ در دوران حکومت او، هیئت وزیران و نمایندگان مجلس شورای ملی اختیار و استقلال چندانی نداشتند و تابع دستورات شاه بودند. حکومت رضاشاه به احزاب و روزنامه های مستقل اجازه ی فعالیت نمی داد و با زور و خشونت، فضای خفقان، ترس و سرکوب را بر جامعه حاکم کرد. در چنین شرایطی، مخالفان سرنواشتی جز تبعید، زندان، شکنجه و اعدام نداشتند.
- ۱۲- برخی از اقدامات رضاشاه را در دوره حکومتش بیان کنید؟ ۱- نوسازی تشکیلات نظامی که از کودتای ۱۲۹۹ آغاز شده بود با قوت ادامه یافت ۲- مدارس و مراکز آموزشی جدید در شهرهای مختلف کشور گسترش پیدا کردند ۳- نخستین دانشگاه ایران (دانشگاه تهران) بنیان نهاده شد. ۴- راه های شوسه توسعه یافتند و راه آهن سراسری که خلیج فارس را به دریای مازندران متصل می کرد احداث شد ۵- موسسات و مراکز صنعتی متعددی در ایران به وجود آمدند.
- ۱۳- اقدامات رضاشاه برای تضعیف ارزش های اسلامی و تخریب فرهنگ ایران چه بود؟ مجبور کردن مردم به این بود که لباس یکسانی به تن کنند و کلاه لبه داری (مشهور به کلاه پهلوی) بر سر بگذارند. پس از آن محدودیت هایی برای برگزاری مراسم مذهبی از جمله عزاداری امام حسین (ع) به وجود آمد و زمزمه ی برداشتن (کشف) حجاب مطرح شد.
- ۱۴- قیام خونین مردم مشهد در مسجد گوهرشاد را شرح دهید؟ مردم مشهد در اعتراض به کارهای رضاشاه قیام کردند و در مسجد گوهرشاد گرد هم آمدند. نیروهای نظامی برای سرکوب این قیام، مردم را در کنار حرم حضرت امام رضا (ع) به گلوله بستند و عده ای را شهید و مجروح کردند.
- ۱۵- جنگ جهانی دوم چگونه آغاز شد؟ با هجوم برق آسای آلمان به لهستان جنگ جهانی دوم آغاز شد.
- ۱۶- دولت های محور و متفقین در جنگ جهانی دوم شامل کدام کشورها بودند؟ کشورهای ایتالیا و ژاپن به آلمان پیوستند و دولت های محور را تشکیل دادند. در چپه ی مقابل، انگلستان، فرانسه، شوروی و آمریکا قرارداداشتند که متفقین خوانده می شدند.
- ۱۷- در جنگ جهانی دوم دولت ایران چه موضعی گرفت؟ دولت ایران اعلام بی طرفی کرد. اما در شهریور ۱۳۲۰، متفقین حضور شماری از آلمان ها را در ایران پنهان قرار دادند و کشور ما را به اشغال خود درآوردند.
- ۱۸- هدف اصلی نیروهای متفقین از اشغال ایران چه بود؟ هدف اصلی آنها از این اقدام، استفاده از موقعیت و منابع و امکانات ایران به سود خویش بود.
- ۱۹- متفقین پس از اشغال ایران چه کردند؟ رضاشاه را مجبور کردند که به نفع پسرش، محمد رضا از قدرت کناره گیری کند و سپس او را از کشور تبعید کردند.
- ۲۰- آثار زیانبار (پیامدهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی) جنگ جهانی دوم برای ایران چه بود؟ جنگ جهانی دوم همچون جنگ جهانی اول، به اقتصاد و جامعه ی ایران خسارت و آسیب زیادی وارد کرد. مردم ایران طی آن سال ها با کمبود و گرانی شدید مواد غذایی، مخصوصاً نان، روپرو بودند و عده ی زیادی پراثر گرسنگی و سوء تغذیه جان سپردند.
- ۲۱- ایران در نخستین سال های سلطنت محمد رضا شاه از لحاظ سیاسی چه وضعیتی داشت؟ محمد رضا این امکان را نداشت که همچون پدرش با استبداد و دیکتاتوری حکومت کند. بنابراین برای نمایندگان مجلس شورای ملی و هیئت وزیران فرصتی به وجود آمد که در اداره ی امور کشور نقش موثری داشته باشند. همچنین احزاب سیاسی و مطبوعات دوباره فعالیت خود را آغاز کردند.
- ۲۲- در ابتدای سلطنت محمدرضا شاه چه عاملی به ثبات و آرامش سیاسی کشور آسیب می رساند؟ رقابت های انگلستان، شوروی و آمریکا برای کسب نفوذ سیاسی و اقتصادی هرچه پیشتر در کشور ما.
- ۲۳- رهبری نهضت ملی شدن صنعت نفت ایران را چه کسانی بر عهده گرفتند؟ آیت الله کاشانی و دکتر محمد مصدق.
- ۲۴- چرا انگلیس نتوانست از ملی شدن صنعت نفت جلوگیری کند؟ به دلیل وحدت ملت و همدلی رهبران نهضت.

۲۵- چه عواملی موجب شکست نهضت ملی ایران شد؟ پس از مدتی، میان رهبران و گروه‌های سیاسی پشتیبان نهضت ملی شدن نفت اختلاف بروز کرد. رهبران نهضت (اسیر چاه طلایی و خود خواهی سیاسی اطرافیان خود شدند و نتوانستند از گسترش اختلافات درونی جلوگیری کنند. در نتیجه اتحاد و همدلی به تفرقه و دشمنی تبدیل شد.

۲۶- چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی در اهداف نهضت تنباکو و نهضت ملی شدن نفت وجود داشت؟ **شباهت:** هر دو مبارزه با انگلستان - در هر دو روحانیان و روشنفکران نقش داشتند. **تفاوت:** تنباکو زمان قاجار بود و لی نفت در دوره پهلوی - تنباکو لغو یک قرارداد بود ولی نفت حفظ یک منبع انرژی برای کشور.

۲۷- کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ با پشتیبانی کدام دولت‌ها صورت گرفت؟ (انگلستان و آمریکا).

۲۸- کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ را توضیح دهید؟ (دولت مصدق چگونه سرنگون شد؟) طبق برنامه‌ای که دو کشور انگلستان و آمریکا طراحی کردند، در روز ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ واحدهایی از ارتش به فرماندهی سرلشکر فضل الله زاهدی به خیابان‌ها ریختند و با اشغال مراکز مهم پایتخت، دولت دکتر مصدق را سرنگون کردند.

۲۹- محمد رضا شاه پس از کودتای ۲۸ مرداد چه سیاستی را در پیش گرفت؟ محمد رضا شاه به شاهی مستبد و ستمگر تبدیل شد که اصول قانون اساسی را آشکارا نادیده می‌گرفت. او همچنین با تأسیس سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک) به سرکوب شدید مخالفان پرداخت و دوباره فضای ترس و خفقان بر ایران حاکم شد.

۳۰- مهم‌ترین دلیل موفقیت کودتای ۲۸ مرداد چه بود؟ اختلاف و دو دستگی میان رهبران نهضت موجب دلسردی مردم شده و اتحاد و همدلی به تفرقه و دشمنی تبدیل شده بود. (این وضعیت، شرایط را برای انگلستان و آمریکا فراهم کرد تا برای سرنگونی دولت مصدق فراهم سازد.

۳۱- کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ چه تفاوت و چه شباهتی با کودتای ۱۲۹۹ داشت؟ شباهت: در هر دو کودتا کشورهای خارجی مانند انگلستان نقش داشتند.

تفاوت: کودتای ۱۲۹۹ به منظور تغییر سلسله‌ی پادشاهی ایران بود در حالی که در کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ سلطنت در خاندان پهلوی ادامه یافت.

*- در اواخر جنگ جهانی اول حکومت روسیه سرنگون شد و پس از آن نام این کشور به تغییر یافت. (اتحاد جماهیر شوروی)

*- قرارداد ۱۹۱۹ در زمان نخست‌وزیری بسته شد. (و ثوق الدوله)

*- در سال ۱۳۰۴ ش. مجلس شورای ملی با وجود مخالفت جدی تعداد کمی از نمایندگان، مانند و (آیت الله مدرس - دکتر مصدق)

احمدشاه را از قدرت برکنار کرد.

*- رضاخان از ابتدای حکومت به و روی آورد. (استبداد - دیکتاتوری)

*- رضا خان به بهانه ی و کارهایی انجام داد که نتیجه آن تضعیف ارزش‌های دینی بود.

(پیشرفت - نوسازی فرهنگی و اجتماعی)

*- حکومت رضا شاه که بسیار شیفته ی ظاهر فرهنگ اروپایی بود اندکی پس از سرکوب دستور داد را با

زور و خشونت از سر زنان و دختران ایرانی بردارند. (قیام گهر شاد - حجاب)

*- در ابتدای سلطنت محمدرضا شاه، رقابت‌های و برای کسب نفوذ بیشتر، به ثبات و آرامش سیاسی کشور آسیب می‌رساند. (انگلستان - شوروی - آمریکا)

*- یکی از رویدادهای مهم تاریخ معاصر ایران، ملی شدن است. (صنعت نفت)

*- امتیاز بهره‌برداری از منابع نفت ایران در زمان به واگذار شد. (مظفردین شاه - انگلیسی‌ها)

*- با مشاهده ی اتحاد و یکدلی مردم، قانون ملی شدن صنعت نفت را تصویب کرد. (مجلس شورای ملی)

*- پس از تصویب قانون ملی شدن نفت، نخست‌وزیر شد تا آن قانون را اجرا کند و دست بیگانگان را از این ثروت ملی کوتاه کند. (دکتر محمد مصدق)

*- پس از موفقیت کودتای ۲۸ مرداد، نفوذ و سلطه بر کشور ما به تدریج افزایش یافت. (آمریکا)

- ۱- هدف آمریکا از ایجاد تغییرات در امور اجتماعی و اقتصادی ایران چه بود ؟ از بین بردن زمینه ی قیام های مردمی و حفظ حکومت پهلوی .
- ۲- اساسی ترین تغییرات در تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی چه بود ؟ (الف) لغو شرط مسلمان بودن برای انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان . (ب) لغو سوگند به قرآن از سوی انتخاب شوندگان و تبدیل آن به سوگند به کتاب آسمانی .
- ۳- به چه دلیل علما با تصویب نامه ی انجمن های ایالتی و ولایتی مخالفت کردند ؟ تغییرات قانون انجمن های ایالتی و ولایتی در ظاهر به پنهان کردن زمینه سازی برای مشارکت بیشتر مردم در فعالیت های اجتماعی انجام گرفت اما در حقیقت تهاجم آشکاری به هویت دینی جامعه ی اسلامی ایران بود ، به همین دلیل علما با آن مخالفت کردند .
- ۴- چرا امام خمینی با تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی مخالفت کرد ؟ نتیجه ان چه شد ؟ امام خمینی می دانست که هدف حکومت از این تغییرات ، تضعیف اسلام و تحریک ارزش های اسلامی است . سرانجام در نتیجه ی مخالفت جدی امام و سایر علما دولت مجبور شد تصویب نامه ی مذکور را لغو کند .
- ۵- چرا تصویب نامه ی انجمن های ایالتی و ولایتی موجب تضعیف اسلام و تحریک ارزش های اسلامی می شد ؟ زیرا این تغییرات در ظاهر به پنهان کردن زمینه سازی برای مشارکت بیشتر مردم در فعالیت های اجتماعی صورت گرفت اما در حقیقت ، تهاجم آشکاری به هویت دینی جامعه ی اسلامی ایران بود .
- ۶- هدف شاه از برگزاری همه پرسی اصول شش گانه (انقلاب سفید) چه بود ؟ محمدرضا شاه پیروی از سیاست های آمریکا را برای حفظ حکومت خود ضروری می دانست . به همین دلیل مدت کوتاهی پس از لغو تصویب نامه ی انجمن های ایالتی و ولایتی ، اعلام کرد که اصول شش گانه را با عنوان انقلاب سفید به همه پرسی خواهد گذاشت . .
- ۷- چه کسانی به مخالفت با اصول شش گانه شاه پرداختند ؟ چرا ؟ امام خمینی و سایر علمای مبارز مخالفت کردند . زیرا از اهداف و پیامدهای واقعی این اصول آگاه بودند و یقین داشتند که اجرای این اصول ، موجب تحکیم سلطه ی آمریکا بر ایران و وابستگی سیاسی و اقتصادی کشور ما به پیگانگان می شود .
- ۸- امام خمینی در محرم سال ۱۳۴۲ ، چه توصیه ای به مداحان و سخنرانان مذهبی کرد ؟ یادآوری کرد که سکوت در برابر حکومت ستمگر ، کمک به دشمنان اسلام است و از آنان خواست که خطر اسرائیل را به مردم گوشزد کنند .
- ۹- سخنان امام خمینی در عصر عاشورای سال ۱۳۴۲ در باره چه مسائلی بود ؟ رژیم با امام چگونه برخورد کرد ؟ شاه را به دلیل ستمگری ، همکاری با اسرائیل و وابستگی به آمریکا به شدت محکوم کرد . دو روز بعد مأموران رژیم شبانه به خانه ی امام ریختند و ایشان را دستگیر و پس از انتقال به تهران در یکی از پادگان های نظامی زندانی کردند .
- ۱۰- شدیدترین اعتراض ها به دستگیری امام خمینی ، در کدام شهرهای کشور صورت گرفت ؟ قم - تهران - ورامین .
- ۱۱- قیام ۱۵ خرداد ۴۲ چگونه شکل گرفت ؟ دستگیری امام خمینی ، موجب خشم و اعتراض گسترده ی مردم مسلمان ایران در شهرهای مختلف شد . رژیم که از حرکت سریع مردم به وحشت افتاده بود به مأموران خود دستور داد که تظاهر کنندگان را به گلوله بپندند و قیام را سرکوب کنند .
- ۱۲- قیام ۱۵ خرداد ۴۲ چه اثراتی داشت ؟ قیام ۱۵ خرداد اگر چه به زور اسلحه و با خشونت مأموران رژیم سرکوب شد ، پر خشم و نفرت مردم انقلابی نسبت به شاه و عوامل حکومت ، افزود و انگیزه ی آنان را برای مبارزه تا سرنگونی حکومت پهلوی تقویت کرد .
- ۱۳- منظور از مصونیت قضایی یا حق کاپیتولاسیون چیست ؟ و چه کسی با آن به مخالفت برخاست ؟ بر اساس این مصونیت ، اگر آمریکایی ها در ایران مرتکب جرمی می شدند ، دادگاه های ایران حق رسیدگی به جرم آنها را نداشتند . امام خمینی با آن به مخالفت برخاست
- ۱۴- امام خمینی در ۱۳ آبان ۱۳۴۲ به کجا تبعید شدند ؟ حکومت پهلوی دریافت که امام اهل سازش و سکوت نیست ، بنابراین ایشان را به ترکیه تبعید کرد . حدود یک سال بعد ، تبعید گاه امام از ترکیه به نجف در عراق تغییر یافت و تا مهر ۱۳۵۷ در آن شهر ساکن بودند .
- ۱۵- امام خمینی در تبعید ، به چه شکل هایی مبارزات خود را ادامه می دادند ؟ امام به مناسبت های مختلف با صدور اعلامیه و فرستادن پیام به گروه های سیاسی ، مردم را به مبارزه با شاه و اسرائیل دعوت می کرد .

۱۶- اقدامات امام خمینی را در مبارزه با حکومت پهلوی به ترتیب روی نمودار بنویسید؟

مخالفت با تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی	مخالفت با اصول شش گانه (انقلاب سفید)	سخنرانی تاریخی ایشان در مدرسه فیضیه قم	مخالفت با کاپیتولاسیون و دستگیری امام	ادامه مبارزه در دوران تبعید
--	--------------------------------------	--	---------------------------------------	-----------------------------

۱۷- مبارزه ی ملت ایران پس از تبعید امام خمینی به چه صورت ادامه یافت؟ قشرهای مختلف مردم به ویژه روحانیون، فرهنگیان، دانشجویان و بازاریان پس از تبعید رهبر نهضت به مبارزه ادامه دادند. آنها به پیروی از امام، مبارزه را وظیفه ای دینی و شرعی می دانستند. علاوه بر یاران و پیروان امام خمینی، گروه های دیگری نیز با عقاید سیاسی متفاوت در مبارزه با حکومت پهلوی شرکت داشتند.

۱۸- نحوه ی مبارزه ی آیت الله مطهری و دکتر علی شریعتی به چه شکلی بود؟ آنان می کوشیدند با سخنرانی، نوشتن کتاب و مقاله و برگزاری کلاس های تفسیر قرآن و نهج البلاغه در مساجد و حسینیه ها و دانشگاه ها، اسلام اتولایی را به جوانان معرفی کنند.

۱۹- در سال ۱۳۵۶ به چه دلایلی مردم از شاه و سیاست های او ناراضی بودند؟ علت آن را توضیح دهید؟ به دلیل مسائل و مشکلات مختلف فرهنگی، سیاسی و اقتصادی. زیرا: الف) حکومت پهلوی به فرهنگ و ارزش های اسلامی توجهی نداشت و اقدام های فرهنگی آن، به خصوص برنامه های رادیو و تلویزیون و سینما در جهت تضعیف فرهنگ اسلامی بود ب) وابستگی سیاسی حکومت پهلوی به پیکلگان و نفوذ و دخالت کشورهای خارجی به ویژه آمریکا ج) استبداد و سرکوب د) رژیم پهلوی حقوق ملت و اصول قانون اساسی مشروطه را نادیده می گرفت. ه) نمایندگان مجلس شورای ملی و هنیت وزیران در برابر شاه هیچ استقلالی نداشتند. و) روزنامه ها نیز آزادی نداشتند و نمی توانستند از شاه و مقام های حکومتی انتقاد کنند و) ساواک و مأموران نظامی با انواع شکنجه ها، مخالفان را سرکوب می کردند ز) حیف و میل و غارت ثروت و سرمایه های ملی کشور توسط خاندان پهلوی.

۲۰- دلایل سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی ناراضی مردم از حکومت شاه را به تفکیک بنویسید.

دلایل سیاسی	وابستگی سیاسی حکومت پهلوی به پیکانگان و نفوذ و دخالت کشورهای خارجی به ویژه آمریکا نمایندگان مجلس شورای ملی و هنیت وزیران در برابر شاه هیچ استقلالی نداشتند
دلایل فرهنگی و اجتماعی	روزنامه ها نیز آزادی نداشتند و نمی توانستند از شاه و مقام های حکومتی انتقاد کنند ساواک و مأموران نظامی با انواع شکنجه ها، مخالفان را سرکوب می کردند و عده زیادی به اعدام و زندان و تبعید محکوم شده بودند.
اقتصادی	حیف و میل و غارت ثروت و سرمایه های ملی کشور توسط خاندان پهلوی

۲۱- قیام ۱۹ دی ماه ۱۳۵۶ مردم قم را شرح دهید؟ مردم قم در ۱۹ دی ۱۳۵۶ در اعتراض به انتشار مقاله ی توهین آمیز روزنامه اطلاعات، به تظاهرات پرداختند و مأموران حکومت این تظاهرات را به خاک و خون کشیدند.

۲۲- قیام ۲۹ بهمن ۱۳۵۶ مردم تبریز را توضیح دهید؟ مردم تبریز به مناسبت چهلیم شهدای ۱۹ دی قم، در روز ۲۹ بهمن قیام کردند و تعداد زیادی از آنها شهید و زخمی شدند.

۲۳- عکس العمل شاه در برابر اعتراض و تظاهرات ملت در سال ۵۷ به چه صورت بود؟ از یک سو برای فریب ملت، پی در پی نخست وزیران خود را عوض می کرد و به مردم وعده می داد که پیام انقلاب آنان را شنیده است و به خواسته هایشان توجه خواهد کرد. از سوی دیگر، به مأموران خود دستور می داد که تظاهر کنندگان را سرکوب کنند.

۲۴- واقعه ی ۱۷ شهریور ۱۳۵۷ (جمعه ی سیاه) را توضیح دهید؟ در آن روز که به جمعه ی سیاه معروف شد، مأموران رژیم به طرز بی رحمانه ای تظاهرات مردم را در میدان ژاله (شهدای کنونی) به خاک و خون کشیدند و عده ی زیادی را شهید و زخمی کردند.

۲۵- انقلاب اسلامی ایران با چه شعاری به پیروزی رسید؟ و هدف آن چه بود؟ با شعار محوری "استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی" به پیروزی رسید و هدف آن از بین بردن وابستگی کشور به پیکانگان و تأمین حقوق ملت در چارچوب قوانین و ارزش های اسلامی بود.

۲۶- سه عامل موثر در موفقیت انقلاب اسلامی ایران را بنویسید؟ (ایمان و اعتقاد به اسلام - وحدت و استقامت ملت - رهبری قاطع و هوشیارانه ی امام خمینی).

*- پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲، به تدریج نفوذ و سلطه ی بر ایران بیشتر شد. (آمریکا)

- *- برجسته ترین چهره مخالفان تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی ، عالمی شجاع به نام که در اقامت داشت .
- (سید روح الله خمینی - قم)
- *- در برخی از شهر ها مانند و مردم تظاهرات کردند و مخالفت خود را با اصول ششگانه و همه پرسى نشان دادند .
- (تهران - قم)
- *- امام خمینی در عصر عاشورا (۱۳ خرداد ۱۳۴۲) در سخنرانی تاریخی کرد .
- (مدرسه فیضیه قم)
- *- یکی از خونین ترین رویدادهای دوران انقلاب اسلامی در روز در به وقوع پیوست . (۷ شهریور ۱۳۵۷ - تهران)
- *- در نتیجه ی مبارزه مردم ایران شاه در روز مجبور به فرار از کشور شد .
- (۲۶ دی ماه ۱۳۵۷)
- *- رهبر انقلاب اسلامی ایران در روز به میهن بازگشت .
- (۱۲ بهمن ۱۳۵۷)
- *- انقلاب اسلامی ایران در روز به پیروزی رسی و عصر جدیدی در تاریخ ایران آغاز شد .
- (۲۲ بهمن ۱۳۵۷)
- *- انقلاب اسلامی ایران ، انقلاب با ویژگی های بود .
- (دینی)

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متوسطه اول - تهیه کننده : علیرضا اسماعیلی

درس ۱۶ (ایران در دوران پس از پیروزی انقلاب اسلامی)

۱- امام خمینی برای تعیین نظام سیاسی چه کرد؟

به دولت موقت انقلاب مأموریت داد که ضمن اداره ی امور کشور ، اقدامات لازم را برای تأسیس نظام سیاسی جدید انجام دهد .

۲- نمودار روند تأسیس نظام جمهوری را کامل کنید ؟

تعیین هیئت دولت	انتخابات اولین دوره مجلس شورای اسلامی	انتخابات اولین دوره ریاست جمهوری	تدوین و تصویب قانون اساسی	همه پرسى تعیین نظام سیاسی
-----------------	---------------------------------------	----------------------------------	---------------------------	---------------------------

۳- دو مورد از نهادهای انقلابی که به فرمان امام خمینی شکل گرفتند را نام برده و هدف از تشکیل آنها را بنویسید؟ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و بسیج مستضعفان بودند که با هدف دفاع از آرمان های انقلاب اسلامی و مرز و پوم کشور شکل گرفتند .

۴- چرا دولت های سلطه گرو زورگو (آمریکا) فعالیت های گسترده ای را برای انحراف و نابودی نظام نوپای اسلامی آغاز کردند؟ نظام جمهوری اسلامی ایران از همان ابتدای شکل گیری به حمایت از نهضت های آزادی بخش در سراسر جهان برخاست . به همین دلیل جمهوری اسلامی روابط خود را با دولت اشغالگر قدس (اسرائیل) قطع کرد و از قیام مردم فلسطین برای آزادی سرزمین خود پشتیبانی نمود .

۵- سه مورد از توطئه ها و دسیسه های دشمنان برای انحراف و نابودی انقلاب اسلامی ایران چه بود ؟ ایجاد شورش و نا امنی- ترور شخصیت هاو مردم انقلابی - اقدامات نظامی .

۶- نقش گروه های ضد انقلاب داخلی را در ایجاد شورش و نا امنی در سال های نخست پیروزی انقلاب اسلامی شرح دهید؟ گروه های ضد انقلاب داخلی با حمایت دشمنان خارجی انقلاب اسلامی در بخش هایی از کشور به ویژه در مناطق مرزی به ایجاد نا امنی و اغتشاش پرداختند . این گروه ها قصد داشتند با به راه انداختن جنگ داخلی ، اقوام ایرانی را در مقابل هم قرار دهند . آنها حتی به اموال و دارایی های مردم نیز خسارت های فراوانی وارد کردند .

۷- چهار نفر از شخصیت هایی انقلابی که در سالهای نخست پیروزی ترور شدند نام ببرید ؟ استاد شهید مطهری- آیت الله دکتر بهشتی - محمدعلی رجایی - دکتر محمد جواد باهنر .

۸- دانشجویان پیرو خط امام در چه تاریخی و چرا سفارت آمریکا را تسخیر کردند ؟ در ۱۳ آبان ۵۸ - زیرا در ابتدای پیروزی انقلاب ، سفارت آمریکا در ایران به مرکزی برای حمایت از گروه های ضد انقلاب تبدیل شده بود .

- ۹- دانشجویان چه شرطی را برای آزادی گروگان های آمریکایی اعلام کردند؟ دانشجویان اعلام کردند که چنانچه آمریکا شاه را تحویل دهد و متعهد شود که در امور داخلی ایران دخالت نکند، گروگان ها را آزاد خواهند کرد.
- ۱۰- آمریکا برای رهایی گروگان ها چه کرد ؟ اقدام به حمله ی نظامی کرد اما هواپیما و بالگردهای آن کشور در صحرای طیس دچار طوفان شن شدند و نیروهای آمریکایی با تحمل تلفات و خسارت گریختند.
- ۱۱- سرانجام گروگان های آمریکای چه شد ؟ سرانجام با میانجیگری دولت الجزایر، دانشجویان پس از یک سال و چند ماه گروگان های آمریکایی را آزاد کردند.
- ۱۲- جنگ تحمیلی در چه تاریخی و توسط کدام کشور بر علیه ایران آغاز شد؟ در (۳۱ شهریور ۱۳۵۹)، صدام، رئیس حکومت بعثی عراق، با فرمان حمله به خرمشهر جنگ علیه ایران را آغاز کرد.
- ۱۳- جمله ی معروف رهبر انقلاب آیت الله خامنه ای در باره امام خمینی چه بود؟ " این انقلاب در هیچ کجای جهان پی نام او شناخته شده نیست "

- * - مردم ایران در روز های و برای تعیین سرنوشت سیاسی خود به پای صندوق های رأی رفتند . (۱۰ و ۱۱ فروردین ۵۸)
- * - در همه پرسى برای تعیین نظام سیاسى درصد مردم به جمهورى اسلامى رأی مثبت دادند . (۹۸/۲ درصد)
- * - روز ۱۲ فروردین به عنوان روز نام گذاری شد . (جمهوری اسلامی)
- * - نهادهای انقلابی به فرمان و بر اساس به وجود آمدند . (امام خمینی - ضرورت و نیازهای کشور)
- * - آیت الله بر اثر اقدام های تروریستی ضد انقلاب به شدت مجروح شدند . (سیدعلی خامنه ای)
- * - جنگ تحمیلی سرانجام پس از سال پایداری ملت و ایثار رزمندگان به پایان رسید . (۸)
- * - سال بعد از اعلام آتش بس ، ایران و عراق برای تبادل اسرا به توافق رسیدند . (۲)
- * - امام خمینی سرانجام در شامگاه در تهران درگذشت . (۱۳ خرداد ۱۳۶۸)
- * - یک روز پس از ارتحال امام خمینی ، را به رهبری انقلاب برگزید . (مجلس خبرگان رهبری - آیت الله خامنه ای)

درس ۱۷ (فرهنگ)

تهیه کننده : علیرضا اسماعیلی

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متوسطه اول -

- ۱- تعاریف فرهنگ چیست ؟ (الف) فرهنگ را می توان شیوه ی مشترک زندگی در یک جامعه دانست .
(ب) فرهنگ را آگاهی و اندیشه ی مشترک اعضای یک جامعه نیز می گویند .
- ۲- رابطه ی جامعه و فرهنگ را بیان کنید؟ جامعه بدون فرهنگ وجود ندارد و فرهنگ هم بدون جامعه به وجود نمی آید .
- ۳- اجتماعی شدن یا جامعه پذیری چیست ؟ اجتماعی شدن فرایندی طولانی مدت از تولد تا آخر عمر است که افراد از طریق آن ، زندگی در جامعه را می آموزند و خود را با آن منطبق می کنند .
- ۴- چرا اجتماعی شدن فرایندی بسیار مهم در زندگی است؟ زیرا بدون آن ، افراد نمی توانند به زندگی در جامعه ادامه دهند . در یک جامعه ، هر فرد عقاید و باورها ، رسوم ، قوانین و حتی چگونگی پاسخ دادن به غرایز را از دیگران می آموزد و به افراد دیگر یاد می دهد .
- ۵- فرایند اجتماعی شدن نخست در کجا رخ می دهد ؟ چگونه؟ با ذکر مثال؟ در خانواده - پدر و مادر به کودک یاد می دهند که چگونه صحیح غذا بخورد و در نشست و برخاست چه آداب را رعایت کند ، چگونه به مهمان سلام و تعارف کند ، چگونه در مراسم مختلف مثل جشن ها یا عزاداری ها شرکت کند و چه بپوشد و چگونه رفتار کند ، در موقع خمیازه کشید دست را جلوی دهانش بگیرد یا پاهایش را جلوی افراد بزرگ تر دراز نکند و موقع غذا خوردن ، دهانش صدا ندهد .
- ۶- با بزرگ تر شدن فرد ، علاوه بر خانواده ، چه عوامل دیگری در فرایند اجتماعی شدن فرد موثر است ؟ رسانه های جمعی ، دوستان و گروه همسالان و برنامه های آموزشی و تربیتی مدرسه نیز چگونگی زندگی در جامعه و سازگاری با آن را به تدریج به او می آموزند .

این فرایند بعدها با رفتن به دانشگاه، خدمت سربازی، محل کار و ادامه پیدا می کند.

۷- در فرایند اجتماعی شدن، مهم ترین لایه های فرهنگ که به افراد آموخته می شوند چیست؟ نمادها، هنجارها، ارزش ها و عقاید.

۸- لایه ها و جنبه های فرهنگ یک جامعه چگونه است؟ با ذکر مثال؟ برخی از لایه های فرهنگ خارجی یا بیرونی (ظاهری) هستند مانند نمادها و هنجارها و برخی عمیق تر هستند مانند ارزش ها و عقاید.

۹- کاربرد نماد چیست؟ هر جامعه ای برای انتقال معانی مورد نظر خود از انواع معینی از نمادها استفاده می کند. زبان گفتاری و نوشتاری، همه ی اشیاء و دست ساخته های انسان مانند تصاویر، پوشاک، خوراک، ساختمان ها و همچنین رفتارهای او، نقش نمادین دارند.

۱۰- هنجار چیست؟ هنجارها، رفتارهای معینی هستند که در یک گروه یا جامعه پذیرفته شده و متداول اند. به عبارت دیگر به قواعد و شیوه های مورد قبول یک جامعه برای انجام دادن کارهای مختلف، هنجار می گویند. برای مثال، ما وقتی به هم می رسمیم سلام می کنیم، وقتی می خواهیم غذا بخوریم یا وارد چایی شویم به هم تعارف می کنیم.

۱۱- هنجارها شامل چه مواردی می شود؟ هنجارها در واقع همه ی عادت ها، آداب و رسوم اجتماعی، مناسک مذهبی، قواعد، قوانین و مقررات را در بر می گیرند.

۱۲- رابطه ی هنجارها و زندگی اجتماعی چیست؟ زندگی اجتماعی بدون وجود هنجارها ادامه پیدا نمی کند و هنجارها به روابط اجتماعی سامان می بخشند. افراد یک جامعه خود را ملزم می بینند از هنجارها پیروی کنند تا جامعه آنها را به عضویت بپذیرد.

۱۳- مهم ترین دلایل پیروی از هنجارها را بیان کنید؟ ارزش دانستن و اعتقاد به آنها، حفظ آبرو و احترام یا ترس از مجازات.

۱۴- پیروی نکردن از هنجارها، چه عواقبی برای افراد دارد؟ اگر افراد از هنجارها یا شیوه های مورد قبول گروه یا جامعه پیروی نکنند، مجازات می شوند. این مجازات ممکن است به صورت سرزنش خود یا دیگران، پوزخند، تمسخر، طرد کردن و محروم نمودن، متلک گفتن یا مجازات های رسمی و قانونی باشد.

۱۵- ارزش چیست؟ ارزش یعنی خوب و بد، زشت و زیبا و مطلوب یا نامطلوب دانستن امور مختلف.

۱۶- رابطه ی ارزش ها و هنجارها را بنویسید؟ با ذکر مثال؟ ارزش ها زمینه ی شکل گیری هنجارها را ایجاد می کنند و جهت دهنده ی رفتارها هستند. افراد بر مبنای ارزش هایی که به آنها معتقدند، عمل می کنند. برای مثال، کسی که پرهیز از اسراف را کار خوب و درستی می داند و آن را ارزش تلقی می کند، اگر در عمل هم از اسراف پرهیزد، هنجارش طبق این ارزش بوده است.

۱۷- منظور از ارزش های اجتماعی چیست؟ با ذکر مثال؟ ارزش های اجتماعی، ارزش هایی هستند که مورد توجه اکثر افراد جامعه اند و افراد به عملی شدن آنها تمایل دارند. برای مثال، برای یک تیم ورزشی، پیروزی در مسابقه و برای یک ملت دفاع از کشور خود و مقابله با دشمنان، ارزش های اجتماعی هستند.

۱۸- بخش مهمی از فرهنگ هر جامعه را چه چیز تشکیل می دهد؟ بخش مهمی از فرهنگ جامعه را عقاید و باورهای آن شکل می دهد.

۱۹- با ذکر یک مثال توضیح دهید چه رابطه ای بین عقاید و هنجارها و ارزش ها وجود دارد؟ بخش مهمی از فرهنگ جامعه را عقاید و باورهای آن شکل می دهد. برای مثال در جامعه ای که عقاید دینی دارد، هنجارها، نمادها و ارزش هایی بر مبنای آن عقاید شکل می گیرد. به عکس در جامعه ای که زندگی را فقط به این دنیا محدود می داند و به آخرت اعتقادی ندارد، هنجارها و ارزش های متناسب با همان جامعه پدید می آیند.

۲۰- عقاید اسلامی برای مسلمانان چه نقشی دارد؟ اعتقادات اسلامی، ملاکی است که با آن هنجارها و ارزش ها را می سنجیم و هر کدام را که با این اصول اعتقادی سازگاری ندارند، طرد می کنیم.

۲۱- هر یک از هنجارهای زیر مبتنی بر کدام ارزشها و عقاید است؟ توضیح دهید.

الف) برخی نانوایی ها، شب های جمعه یک یا چند تنور نان خود را به صورت رایگان و صلواتی به مردم می دهند.

(ارزش های دینی - کمک به دیگران و انسان دوستی)

ب) مردها در هنگام ورود به خانه دیگران با صدای بلند یا الله می گویند. (ارزش های عرفی و دینی - حفظ حجاب و پوشش)

ج) افراد در موقع دیدن کودک، ماشاالله می گویند. (ارزش های دینی - چشم زخم)

۲۲- عوامل مختلفی می توانند نمادها، ارزش ها و هنجارهای یک جامعه را تغییر دهند و در فرهنگ آن جامعه تغییر و دگرگونی پدید آورند. در باره این عوامل و چگونگی تأثیر آنها بر فرهنگ گفت و گو کنید و مثال هایی بیاورید.

عوامل	مصادیق	تغییر در نمادها، ارزش ها و هنجارها
پیشرفت های صنعتی و فناوری	زندگی آپارتمان نشینی پیشرفت وسایل حمل و نقل و افزایش مسافرت	خانه های چند طبقه، فضای کمتر برای بازی بچه ها و
رسانه های جمعی	تلویزیون - رادیو - روزنامه - اینترنت - ماهواره	کم شدن دید و بازدیدی و صله ی ارحام - کسرتش فردگرایی - کم شدن ارتباطات فامیلی
نفوذ فرهنگی بیگانگان و کشورهای سلطه گر	ماهواره - اینترنت	مدگرایی - تغییر نوع پوشش - نوع معماری

- * - فرهنگ جامعه شیوه ی است . (زندگی آن جامعه)
- * - فرهنگ پدیده ای است ، یعنی از طریق زن به ارث نمی رسد . (آموختنی)
- * - فرهنگ از راه از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود . (آموزش و تربیت)
- * - فرهنگ در جریان (فرایند) آموخته می شود . (اجتماعی شدن)
- * - فرایند اجتماعی شدن ، نخست در رخ می دهد . (خانواده)
- * - اولین و مهم ترین کانون اجتماعی شدن فرد است . (خانواده)
- * - نماد در جریان به وجود می آید . (روابط اجتماعی)
- * - هنجارها به سامان می بخشد . (روابط اجتماعی)

درس ۱۸ (هویت)

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متوسطه اول - تهیه کننده : علیرضا اسماعیلی

- ۱- هویت چیست ؟ چه تفاوتی بین انسان و سایر موجودات زنده است ؟ هویت عبارت است از احساس و آگاهی و شناخت از خود . آگاهی انسان از وجود و شخصیت و ویژگی های خود از جمله تفاوت های او با سایر موجودات زنده است و خداوند این امتیاز را به انسان عطا کرده است .
- ۲- هویت فردی چند بخش دارد ؟ دو بخش ویژگی های جسمانی و روانی .
- ۳- برای هویت جسمانی و روانی مثال بزنید ؟ (چه ویژگی هایی هویت جسمانی و هویت روانی را تشکیل می دهد ؟)
ویژگی هایی مانند جنسیت ، قد و وزن ، سن ، گروه خونی و هویت جسمانی را تشکیل می دهد . این ویژگی ها مربوط به بدن و خلقت طبیعی ما هستند . ویژگی های اخلاقی و روانی همان ویژگی های غیر جسمانی هستند ، مانند صبور بودن ، زودرنج بودن ، داشتن پشتکار و اراده ، امیدوار بودن ، لچوج بودن و به هنر علاقه داشتن و
۴- ویژگی های جسمانی چه تأثیری بر انسان دارد ؟ (مثال) ویژگی های جسمانی افراد بر خصوصیت روانی انسان ها اثر می گذارد . برای مثال بیماری ها یا اختلالات جسمی تأثیرات نامطلوبی بر سلامتی روانی انسان دارند .
۵- ویژگی های اخلاقی چه تأثیری بر انسان می گذارد با ذکر مثال ؟ ویژگی های اخلاقی و روانی می توانند بر جسم ما تأثیر بگذارند . برای مثال افراد خوش بین و امیدوار و پر تلاش نسبت به ادم های پدپین و منفی پاف یا تنبل سلامت جسمانی بیشتری دارند .
۶- هویت اجتماعی چیست ؟ افراد با عضویت در گروه های مختلف اجتماعی هویت به دست می آورند . به عبارت دیگر ، هویت اجتماعی ما از طریق ارتباط با جامعه شکل می گیرد . ما عضو گروه های متفاوتی مانند خانواده ، دوستان ، هم کلاسی ها ، همسایه ها و همکاران هستیم و در هر گروه نقش هایی را بر عهده می گیریم .
۷- رابطه ی جامعه و هویت افراد را بیان کنید ؟ جامعه زمینه ی پیدایش برخی ویژگی های روانی و اخلاقی را در فرد به وجود می آورد و از بروز برخی هویت ها نیز جلوگیری می کند .

- ۸- ابعاد مختلف هویت را بنویسید؟ ویژگی‌های اجتماعی - ویژگی‌های روانی و اخلاقی - ویژگی‌های جسمانی
- ۹- با ذکر مثال تأثیر هویت اجتماعی بر هویت فردی را بیان کنید؟ هویت اجتماعی بر هویت فردی (جسمانی و روانی) تأثیر می‌گذارد. برای مثال وقتی فردی در گروه دوستان و همسالان قرار می‌گیرد از سلیقه‌ها و علایق آنها تأثیر می‌پذیرد و به تدریج، همان علایق بخشی از هویت فردی او می‌شوند.
- ۱۰- تأثیر هویت افراد بر هویت جامعه چگونه است؟ هویت افراد بر هویت جامعه تأثیر می‌گذارد - برای مثال وجود افراد سالم و پر تلاش و منظم به پیشرفت جامعه کمک می‌کند و وجود افراد پایبند به اخلاق موجب می‌شود که جامعه به سمت فضایل اخلاقی پیش برود.
- ۱۱- آیا ویژگی‌های هویتی ما تغییر می‌کند؟ با ذکر مثال توضیح دهید؟ برخی از ویژگی‌های هویتی تغییر نمی‌کنند و همیشه ثابت اند. برای مثال ما نمی‌توانیم سن و تاریخ تولد یا مکان تولد خود را تغییر دهیم. اما برخی از ویژگی‌های هویتی همواره در حال تغییرند. برای مثال، یک فرد فقیر ممکن است به فردی پردرآمد، و یک فرد بی‌سواد به آدمی با سواد و تحصیل کرده مبدل شود یا فردی که چندان به اخلاق دینی پایبند نیست با تلاش و کوشش به فردی با تقوا تبدیل گردد.
- ۱۲- ویژگی‌های انتسابی را با مثال توضیح دهید؟ به ویژگی‌های هویتی که ما در پیدایش و شکل‌گیری آنها نقشی نداریم ویژگی‌های انتسابی می‌گویند. برای مثال، جنسیت، مکان تولد پدر و مادر و شکل و قیافه‌ی خود و ...
- ۱۳- ویژگی‌های اکتسابی را با مثال توضیح دهید؟ ویژگی‌های هویتی که ما در به دست آوردن آنها نقش داریم ویژگی‌های اکتسابی می‌گویند. برای مثال برخی صفات اخلاقی یا ویژگی‌های اجتماعی را خود انتخاب می‌کنیم و به آنها شکل می‌دهیم.
- ۱۴- چرا شناخت هویت خود و ویژگی‌های آن اهمیت دارد؟ انسان می‌تواند استعدادهای خود را کشف کند - از کیفیت زندگی بهتری بهره‌مند می‌شویم - با توجه به شناخت ویژگی‌های خود در زمان مناسب تصمیم‌گیری دقیق‌تری داریم.
- ۱۵- به نظر شما آیا صحیح است که خود یا دیگران را به دلیل ویژگی‌های انتسابی سرزنش کنیم؟ چرا؟ خیر - زیرا ما در پیدایش، انتخاب و شکل‌گیری ویژگی‌های انتسابی خود مانند جنسیت، شکل و قیافه خود و مواردی از این قبیل نقشی نداریم.
- ۱۶- آیا ما در تغییر هویت خود نقش داریم؟ چگونه؟ پله - از نوع اکتسابی، زیرا ما در پیدایش، انتخاب و شکل‌گیری بسیاری از ویژگی‌های هویتی خود مانند نظم، نحوه ارتباط خود نقش داشته و به آنها شکل می‌دهیم.
- ۱۷- عناصر هویت یک ملت را نام ببرید؟ فرهنگ، تاریخ (زمان)، سرزمین (مکان).
- ۱۸- مهم‌ترین ویژگی‌های مشترک جامعه‌ی ایرانی را که با آنها شناخته می‌شویم نام ببرید؟ ما در سرزمین ایران زندگی می‌کنیم - ما مسلمانیم - ما تاریخ طولانی و میراث فرهنگی غنی داریم - زبان مشترک ما فارسی است - انقلاب اسلامی نمایانگر آرمان‌های والای جامعه‌ی ماست.
- ۱۹- چرا سرزمین از مهم‌ترین عناصر شکل‌دهنده‌ی هویت ملی است؟ زیرا سرزمین باعث ادامه‌ی حیات یک ملت می‌شود. به همین دلیل برای مردمی که در یک سرزمین زندگی می‌کنند سرزمین یا وطن ارزشی متفاوت با سایر مکان‌ها دارد و احساس خاصی در آنها به وجود می‌آورد، به گونه‌ای که وظیفه‌ی خود می‌دانند که از آن تا پای جان دفاع کنند.
- ۲۰- چرا دین از ارکان مهم هویت ما ایرانیان است؟ فرهنگ ما بر اساس دین اسلام است و عقاید و ارزش‌ها و حتی نظام سیاسی و قوانین امروز از دین اسلام نشئت می‌گیرد. زندگی ما ایرانیان با دین اسلام عجین شده است. دین اسلام همچنین موجب پیوند ما با جهان اسلام یعنی مسلمانی است که در سایر نقاط جهان زندگی می‌کنند.
- ۲۱- تاریخ ایران چه تأثیری بر فرهنگ ایرانیان گذاشت؟ ایران جایگاه تمدن‌های کهن باستانی بوده است که پیش از پنج هزار سال قدمت دارد. پس از ورود اسلام به ایران عقاید و ارزش‌های اسلامی، دگرگونی‌پذیری در فرهنگ ایرانیان پدید آورد. پذیرش اسلام، ایران را به جهان اسلام پیوند زد و ایرانیان با بهره‌گیری از تعالیم اسلام در شکوفایی و گسترش تمدن اسلامی نقش مهمی را ایفا کردند.
- ۲۲- چرا زبان نقش مهمی در تکوین هویت ملی دارد؟ زیرا زبان مشترک است که میراث فرهنگی با آن آموخته می‌شود و انتقال می‌یابد
- ۲۳- زبان فارسی به عنوان یکی از ویژگی‌های مشترک جامعه‌ی ایرانی، چه نقشی در هویت ملی دارد؟ زبان فارسی ریشه در تمدن ایران باستان دارد اما در دوران پس از اسلام نیز تداوم یافت و به عنوان زبان آموزشی و اداری به کار رفت. دانشمندان و بزرگان دوره‌ی

اسلامی صدها اثر علمی و ادبی و هنری به این زبان پدید آورده اند. تا چایی که می توان زبان فارسی را زبان دوم جهان اسلام دانست. زبان فارسی همچنان همواره عامل وحدت اقوام ایرانی بوده است.

۲۴- انقلاب اسلامی چه تأثیری بر هویت ملی ایرانیان داشته است؟ در این انقلاب، مردم ایران به جای دنباله روی از فرهنگ پیگنگان به فرهنگ و هویت اسلامی خود بازگشتند و با بهره گیری از ارزش های دینی خود، خواستار استقلال، آزادی و جامعه ی اسلامی شدند. امروزه آرمان های انقلاب اسلامی الهام بخش مسلمانان جهان قرار گرفته است.

* - موضوع هویت در واقع همان پاسخ به پرسش است . (کیستی)

* - ما داری هویت و هویت هستیم . (فردی - اجتماعی)

* - افراد با عضویت در گروه های مختلف اجتماعی به دست می آورند . (هویت اجتماعی)

* - هویت اجتماعی ما از طریق شکل می گیرد . (ارتباط با جامعه)

* - یکی از مراتب هویت اجتماعی هویت است که به مربوط می شود . (ملی - یک ملت)

* - از جمله کشورهای آفریقایی است که در آن شکار گسترده ی فیل ها صورت می گیرد . (کنیا)

درس ۱۹ (کارکردهای خانواده)

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متوسطه اول - تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی

۱- ازدواج (نکاح) چیست؟ و بنویسید برای رفته کدام نیاز انسان است؟ ازدواج پیمانی است که به موجب آن یکی زن و مرد در زندگی با هم شریک و متحد می شوند و خانواده ای را تشکیل می دهند. تمایل به تشکیل خانواده و داشتن فرزند در نهاد انسان گذاشته شده و تشکیل زندگی خانوادگی، امری طبیعی و فطری و بر اساس نظام خلقت است.

۲- حدیثی از پیامبر را درباره اهمیت تشکیل خانواده بنویسید؟ هیچ بنیادی در نزد خدا، پسندیده تر از بنیاد ازدواج و خانواده نیست.

۳- کارکردهای خانواده را نام ببرید؟ فرزندآوری و تجدید نسل - حمایت و محبت و مراقبت - جامعه پذیری و تربیت اعضای خانواده - حمایت اقتصادی یا رفع نیازهای مادی .

۴- اهمیت فرزند آوری در خانواده چیست؟ یکی از مهم ترین کارکردهای خانواده در طول تاریخ، فرزند آوری بوده است. فرزند آوری علاوه بر تقویت بنیان خانواده موجب می شود که نسل انسان باقی بماند و تداوم پیدا کند. با تولد فرزندان، خانواده توسعه و استحکام می یابد. به دنیا آمدن فرزندان، موجب نشاط و سرزندگی اعضای خانواده و دلگرمی پدر و مادر می شود. تولد فرزند، پرکت ها و فواید زیادی برای اعضای خانواده و خویشاوندان به ارمغان می آورد.

۵- چرا اولین شرط بقای هر جامعه ای، جمعیت آن است؟ زیرا بدون وجود جمعیت کافی در یک جامعه، فعالیت های آن دچار اختلال می شود. در صورتی که جمعیت یک جامعه منقرض گردد، آن جامعه نابود می شود و از بین می رود.

۶- یکی از کارکردهای خانواده مهر و محبت است؟ مختصر توضیح دهید؟ مهر و محبت والدین به یکدیگر و والدین به کودکان چه اثراتی دارد؟ مهر و محبت والدین به یکدیگر و والدین به کودکان موجب آرامش در کانون خانواده می شود. کودکان از نخستین سالهای زندگی خود در آغوش گرم پدر و مادر با مهرپانی و محبت آشنا می شوند و با پرورش یافتن در دامن آنها، مهرپانی و از خود گذشتگی و نیکوکاری را می آموزند.

۷- در چه دوره هایی انسان ها به مراقبت نیاز دارند؟ نوزادی - سالمندی - در شرایط مختلف مانند بیماری یا حوادث.

۸- مراقبت از اعضای خانواده یکی از کارکردهای خانواده است در این باره توضیح دهید؟ کودک برای ادامه ی زندگی خود به مراقبت نیاز دارد. از سوی دیگر، انسان ها در دوره ی سالمندی نیز دچار ضعف و ناتوانی می شوند و بدون مراقبت، قادر نیستند خود را به خوبی اداره کنند. علاوه بر دوره کودکی و سالمندی، در میانه ی این دو دوره نیز اعضای خانواده در شرایط مختلف مانند بیماری یا حوادث به مراقبت از یکدیگر نیاز پیدا می کنند.

- ۹- یکی از کارکردهای مهم خانواده رفع نیازهای مادی اعضای خانواده است، آن را شرح دهید؟ اعضای خانواده به خوراک و پوشاک، مسکن و وسایل زندگی نیاز دارند. رفع این نیازها بر عهده ی سرپرست خانواده یعنی پدر است. هر چند امروزه در شهرها و روستاها، عده ای از زنان نیز دوش به دوش مردان با فعالیت های اقتصادی و کسب درآمد در رفع نیازهای مادی خانواده مشارکت و همراهی می کنند.
- ۱۰- چرا اجتماعی شدن هم نیاز فرد و هم نیاز جامعه هست؟ زیرا هم باعث شکل گیری هویت و شخصیت افراد می شود و هم موجب تداوم جامعه می گردد. اجتماعی شدن در سراسر زندگی فرد رخ می دهد اما مهم ترین مرحله ی آن دوران اولیه ی زندگی افراد در خانواده است.
- ۱۱- فرایند اجتماعی شدن به چند صورت انجام می گیرد؟ توضیح دهید؟ به دو صورت مستقیم و غیر مستقیم. فرزندان در چریان فعالیت های روزانه، برخی رفتارها را به طور تقلیدی و بدون آن که آگاهی و توجه داشته باشند، از پدر و مادر و اعضای خانواده می آموزند اما برخی رفتارها و عقاید و هنجارها را نیز خانواده به طور مستقیم به فرزندان آموزش می دهند.
- ۱۲- طبق فرموده ی امام سجاد(ع) نقش والدین در تربیت اعضای خانواده چیست؟ حق فرزند این است که پدائی خوپی و پدی او به تو ارتباط دارد. در تربیت و ادب آموزی و خدشناسی او مسئولیت داری، باید او را در محبت و اطاعت از خدا کمک کنی و وسایل ایمان و پاکی او را فراهم سازی.
- ۱۳- والدین در تربیت اعضای خانواده چگونه مسئول هستند؟ والدین نه تنها مسئول رفع نیازهای عاطفی و زیستی و معیشتی فرزندان هستند بلکه وظیفه ی مهم تربیت اخلاقی، معنوی و دینی آنها را بر عهده دارند. یک خانواده ی سالم می تواند در دامن خود فرزندان مومن، پرهیزگار و پایبند به اصول اخلاقی تربیت کند.
- ۱۴- رشد شهرنشینی و پیدایش شهرهای پرجمعیت با چه چیزهایی همراه بوده است؟ با مهاجرت گسترده ی مردم از روستاها به شهرها به دنبال کسب درآمد بیشتر و امکانات بهتر زندگی همراه بوده است.
- ۱۵- اغلب شهرهای بزرگ جهان با چه مشکلاتی روبه رو هستند؟ ترافیک سنگین - آلودگی هوا - زائنه نشینی در حومه شهرها - افراد بی خانمان.
- ۱۶- خانواده ها به چه روش هایی اعضای خانواده را اجتماعی می کند؟ الف) دلایل خوپی و پدی رفتارها را برای فرزندان خود بازگو می کند (گفت و گو) ب) رفتارهای پسندیده ی فرزندان را تشویق و تحسین می کنند (تشویق) ج) با نشان دادن نارضایتی، بی اعتنایی، خودداری از صحبت کردن یا محبت و یا محروم کردن فرزندان از برخی مزایا و (تنبیه)
- *- بنیان خانواده بر استوار است. (ازدواج)
- *- واحد بنیادین جامعه و کانون رشد و تعالی انسان است. (خانواده)
- *- اولین شرط بقای هر جامعه ای است. (جمعیت)
- *- از نیازهای اساسی انسان، نیاز به است. (مهر و محبت یا نیاز عاطفی)
- *- مهم ترین کانون حمایت و مراقبت عاطفی از افراد است. (خانواده)
- *- رفع نیاز های مادی و اقتصادی خانواده بر عهده ی یعنی است. (سرپرست خانواده - پدر)
- *- اجتماعی شدن هم نیاز و هم نیاز است. (فرد - جامعه)
- *- فرایند اجتماعی شدن هم به طور و هم به طور صورت می گیرد. (مستقیم - غیر مستقیم)

- ۱- اگر خانواده ای نتواند وظایف خود را به خوبی انجام دهد، چه اثرات زینباری دارد؟ در چنین حالتی، رابطه ی خانواده با دیگر نهادهای جامعه نیز دچار مشکل می شود و در نهایت آسیب به همه ی جامعه سرایت می کند.
- ۲- انتخاب صحیح همسر چه نتیجه ای دارد؟ موچپ سازگاری و آرامش در خانواده می شود.
- ۳- اگر افراد در انتخاب همسر به معیارهای نادرستی تکیه کنند چه مشکلی ایجاد می شود؟ در زندگی خانوادگی با شکست روبرو می شوند. مثلاً اگر تنها به زیبایی ظاهری یا ثروت همسر توجه شود.
- ۴- عقیده ی صاحب نظران در انتخاب همسر چیست؟ برخی از صاحب نظران معتقدند که افراد در انتخاب همسر باید به تناسب و همگونی خود با طرف مقابل توجه کنند. هر چقدر افراد از نظر اعتقادات دینی، تحصیلات، اخلاق و روحیات و وضعیت خانوادگی با همدیگر هماهنگی داشته باشند، زندگی شان با دوام تر است.
- ۵- از دیدگاه اسلام برای انتخاب همسر به چه عواملی باید توجه کرد؟ از دیدگاه اسلام، مهم ترین عاملی که باید در همسر گزینی به آن توجه کرد، ایمان و اعتقادات دینی افراد است. اسلام همچنین بر اصلت خانواده تأکید کرده است، یعنی فردی که به عنوان همسر انتخاب می شود ریا در خانواده ای صالح و اهل ایمان و تقوا پرورش یافته باشد.
- ۶- امروزه نقش خانواده ها در انتخاب همسر چیست؟ اگر امروزه جوانان همسر خود را با همفکری و حمایت خانواده ها انتخاب و از تجربه های آنان استفاده کنند، از پرورشیاری از سازگاری ها جلوگیری می شود.
- ۷- از دیدگاه قرآن مهم ترین هدف ازدواج چیست؟ برقراری آرامش و محبت بین زن و مرد است. زن و مرد یکدیگر را کامل می کنند و می توانند در کنار هم به کمال برسند.
- ۸- حدیث پیامبر در باره رفتار با خانواده چیست؟ بهترین شما کسی است که رفتار او با خانواده اش نیکوتر باشد. و من در نیکی به خانواده ام بهترین هستم.
- ۹- مهم ترین عواملی که موجب ناسازگاری زن و مرد می شوند کدام اند؟ (الف) انتخاب نادرست همسر ب) برخی زن و شوهرها از حقوق و تکالیف خود در زندگی خانوادگی شناخت کافی و شایستگی لازم را برای انجام تکالیف خانوادگی به دست نیآورده اند. ج) زن و مرد در دو خانواده و در دو محیط جداگانه تربیت و پرورش یافته اند د) بین افراد تفاوت های فردی وجود دارد ه) گاهی بین نقش هایی که فرد باید ایفا کند تعارضی به وجود می آید.
- ۱۰- برخی از کارهایی که به سازگاری زن و شوهر کمک می کنند کدامند؟ (الف) گذراندن آموزش های خانواده قبل از ازدواج ب) مشاوره با افراد دارای صلاحیت در زمینه ی همسر گزینی ج) رعایت اخلاق و آداب همسر داری د) گفت و گوی صمیمانه ی زن و شوهر برای حل مشکلات و پیدا کردن راه حل های مناسب.
- ۱۱- چند مورد از اخلاق و آداب همسر داری که رعایت آنها به سازگاری زن و شوهر کمک می کند را بنویسید؟ خوش خلقی- احترام گذاشتن به همسر و رعایت ادب - با الفاظ نیکو وی را صدا زدن - قدردانی کردن از زحمات همسر - گذشت کردن - پنهان چوبی نکردن و نادیده گرفتن مسایل بی اهمیت - پذیرفتن اشتباه خود - عذر خواهی کردن و چهران اشتباه.
- ۱۲- معایب تک فرزندی را بنویسید؟ به نظر صاحب نظران تک فرزندی چه پیامدهای نامطلوب فردی و اجتماعی دارد؟ (الف) تجربه اجتماعی شدن و رشد اجتماعی کودکان کاهش می یابد. ب) در این خانواده ها کودکان از داشتن همپازی محروم می شوند و رقابت ها و بازی ها و دعوای کودکان و همچنین الگو پرداری از رفتارهای خواهر و برادر شکل نمی گیرد و کودکان همواره با افراد بزرگسال ارتباط دارند. ج) از لذت ارتباطات وسیع تر خانوادگی و حمایت و محبت برادر و خواهر محروم می شوند. د) فرزندان نیز از داشتن عمو و خاله و عمه محروم خواهند بود.
- ۱۳- طبق آیات ۲۳ و ۲۴ سوره اسرا وظایف فرزندان نسبت به پدر و مادر را بنویسید؟ (الف) به پدر و مادر نیکی کنید.

ب) اگر یک از آن دو یا هر دوی آنان به سالخوردگی رسیدند و این در حالی است که نزد تو هستند کوچکترین سخنی که نشانگر ناراحتی و رنجش است به آنان مگو. (ج) با پرخشگری آنان را (از خود مران. (د) زیبا و شایسته با آنان سخن بگو (ه) از سر عفوقت و دلسوزی با آنان مهربان و فروتن باش (و) بگو پروردگار همان طور که مرا در کودکی پرورش دادند و با من مهربان بودند به آنان ترحم کن.

۱۴- طبق فرموده پیامبر پدر و مادر نسبت به فرزندان چه تکالیفی دارند ؟ به فرزندان احترام بگذارید و با آداب و روش پسندیده با آنها معاشرت کنید.

۱۵- چه عواملی موجب ناسازگاری والدین و فرزندان می شود؟ الف) گاه در مراحل از زندگی والدین و فرزندان انتظارات یکدیگر را برآورده نمی کنند زیرا ممکن است پدر و مادر تغییرات فرزندان را که به سن بلوغ رسیده اند را جدی نگیرند.

ب) فرزندان در دوران زندگی خود با محیط ها و افراد دیگری به جز خانواده آشنا می شوند. این اختلاف ارزش ها و هنجارهای خانه با سایر محیط ها ممکن است موجب ناسازگاری شود. (ج) در جوامع صنعتی امروز پدر و مادر وقت کمتری را به گفت و گو با فرزندان نوجوان خویش و گذراندن اوقات بیشتر با آنان اختصاص می دهند.

۱۶- چرا پدر و مادر حق دارند بر رفت و آمد فرزندان و معاشرت های آنها نظارت دقیق داشته باشن ؟ والدین معمولاً نسبت به رویه رو شدن جوانان با محیط های دیگر حساس اند. آنها از این که بچه ها تجربه ی کافی ندارند و ممکن است به مشکلات اخلاقی دچار شوند نگران اند و حق دارند بر رفت و آمد فرزندان و معاشرت های آنها نظارت دقیق داشته باشند.

۱۷- چگونه می توان از بروز ناسازگاری های والدین و فرزندان جلوگیری کرد ؟ الف) اختلاف نظر و سلیقه والدین و فرزندان تا حدی قابل قبول است و اگر به خوبی مدیریت شود به رشد و کمال اعضای خانواده می انجامد در غیر این صورت به خانواده و جامعه آسیب می رساند.

ب) پدر و مادر موظف اند برای گفت و گو با فرزندان وقت بگذارند و یکسره خود را به کار و فعالیت های روزانه مشغول نکنند.

ج) ترتیب دادن جلساتی با حضور والدین و مشاوران خبره که در آن فرزندان و والدین بتوانند مسائل خود را بگویند مفید است.

۱۸- کاهش نرخ باروری در کشور ما چه پیامدهای نامطلوبی در آینده به وجود می آورد ؟ الف) خطر پیری و جایگزین نشدن جمعیت ب) کاهش نیروی جوان و کار (ج) عدم رشد و توسعه اقتصادی. (د) نشاطی جمعیت (ه) آسیب های اخلاقی و تربیتی (و) انقطاع نسل بشر

۱۹- خانواده ها هنگام رویه رو شدن با مشکلات چه وظایفی دارند ؟ در چنین مواقعی اعضای خانواده باید به خدا، صمیمیت و همکاری بین خود را بیشتر کنند و با درپیش گرفتن صبر و شکیبایی و دعوت یکدیگر به صبر، مشکلات و حوادث را مدیریت کنند و نگذارند که خانواده دچار بحران شود و آسیب ببیند.

۲۰- واژه " صله " و " ارحام " به چه معناست؟ واژه ی صله از وصل گرفته شده و به معنای اتحاد و پیوستگی است و ارحام یعنی خویشان و نزدیکان.

۲۱- منظور از صله ارحام چیست؟ این است که افراد به دیدار و بازدید خویشاوندان خود بروند و از حال یکدیگر خبر بگیرند. این دید و بازدیدها باید با مهر و محبت توأم باشد. کمک مالی به خویشاوندان نیز جزء صله ارحام محسوب می شود.

۲۲- فواید صله ارحام برای خانواده ها چیست؟ الف) مهر و محبت بین اقوام را زیاد می کن (ب) از مشکلات یکدیگر با خبر می شوند (ج) افزایش طول عمر و افزایش روزی (د) پاکی اعمال و دفع بلا (ه) از لحاظ عاطفی و روانی اثرات مثبت زیادی دارد

*- وقتی خانواده ای به خوبی بتواند وظایف خود را انجام دهد ، می توان از آن به عنوان خانواده ی یاد کرد . (متعادل)

*- اولین گام در راه تشکیل یک خانواده ی متعادل و سالم است . (دقت در انتخاب همسر)

*- یکی از عواملی که موجب سازگاری و آرامش در خانواده می شود انتخاب است . (صحیح همسر)

*- در گذشته نقش بیشتری در همسرگزینی فرزندان خود داشتند . (خانواده ها)

*- یکی از عواملی که موجب امنیت و ثبات خانواده و گرمی و نشاط آن می شود وجود است . (فرزندان)

*- زندگی خانوادگی، یک دوره طولانی یعنی از تا را در بر می گیرد . (ازدواج - پایان عمر)

*- صله به معنای و است و ارحام یعنی و (اتحاد و پیوستگی - خویشان و نزدیکان)

۱- در باره ی پیدایش حکومت نظرات مختلفی وجود دارد آن ها را بیان کنید ؟ (الف) برخی معتقدند عامل **زور و قدرت** نقش مهمی در فرمانروایی یک فرد یا گروه بر دیگران دارد. حکومت های چنگیز و تیمور مثال روشنی از نقش این عامل هستند (ب) برخی دیگر معتقدند که عامل **دفاع و حفاظت از اموال و سرزمین** متعلق به ساکنان یک منطقه، نقش مهمی در ایجاد حکومت ها داشته است (ج) برخی نیز می گویند مردم ساکن یک مکان به طور **داوطلبانه** با هم توافق می کردند که حکومتی را به وجود بیاورند و اداره ی جامعه ی خود را به دست گروه یا افرادی بسپارند.

(د) در مقابل (این دیدگاه ها)، عده ای از صاحب نظران معتقدند همان طور که زندگی اجتماعی یک ضرورت است و انسان ها نمی توانند به تنهایی زندگی کنند و نیازهای مادی و معنوی خود را برطرف کنند، داشتن حکومت برای یک جامعه نیازی اساسی و یک ضرورت است.

۲- حکومتی که مبادی تشکیل دادند جزء کدام گروه از عوامل پیدایش حکومت ها می باشد ؟ نظریه ای که معتقد است مردم ساکن یک مکان به طور داوطلبانه با هم توافق می کردند که حکومتی را به وجود بیاورند و اداره ی جامعه ی خود را به دست گروه یا افرادی بسپارند.

۳- چرا جامعه به حکومت نیاز دارد و نمی تواند بدون وجود حکومت باقی بماند ؟ زیرا در زندگی اجتماعی نیازهای مشترکی پدید می آید و افرادی که در یک جامعه زندگی می کنند برای تنظیم امور خود به قوانین و مقرراتی نیاز پیدا می کنند. آنها همچنین برای اجرای قوانین و حل اختلافات و جلوگیری از تجاوز افراد به حقوق یکدیگر، برقراری امنیت و نظم، تقسیم امور مشترک و ایجاد هماهنگی میان فعالیت های مختلف جامعه، دفاع از هجمه دشمنان و حفظ سرزمینی که در آن زندگی می کنند و... ناگزیرند حکومتی تشکیل دهند و اداره ی امور جامعه را به افرادی بسپارند.

۴- برخی از مهم ترین وظایف حکومت ها را بنویسید؟ (الف) وضع قوانین و مقررات لازم در امور مختلف و اجرای قوانین (ب) برقراری نظم و امنیت و رسیدگی به اختلافات و شکایات ها (ج) تعلیم و تربیت، حفظ میراث فرهنگی، سیاست گذاری فرهنگی (د) عمران و آبادی کشور، ایجاد وسایل و امکانات لازم برای رفع نیازهای معیشتی، اجتماعی و اقتصادی مردم (ه) ایجاد هماهنگی بین فعالیت ها و بخش های مختلف (و) دفاع از کشور و حفظ تمامیت ارضی (ز) مدیریت منابع طبیعی و ثروت هایی که به عموم مردم تعلق دارد

۵- از نظر اسلام حق حاکمیت مطلق به چه کسی است ؟ در جهان بینی توحیدی اسلام، حق حاکمیت مطلق همه ی موجودات و پدیده های جهان فقط از آن خداست. انسان ها و همه ی موجودات دیگر تحت حاکمیت خدا قرار دارند و حکومت حق انحصاری خداوند است و با پیروی از دستورات الهی، به سوی کمال حرکت می کنند.

۶- جامعه ای که تحت حاکمیت قوانین الهی است چه ویژگی هایی دارد؟ استعدادهای انسان ها در پرتو شناخت حق شکوفا می شود. در چنین جامعه ای مالکیت و سلطه ی اقلیتی بر منابع و ثروت ها و امکانات عمومی و ظلم و تبعیض از میان می رود و عدالت حاکم می شود.

۷- خداوند در قرآن در سوره نساء آیه ۵۹ در باره حق حاکمیت الهی چه می فرماید ؟ ای کسانی که ایمان آورده اید، فرمان پرید از خدا و فرمان پرید از رسول و اولیای امور از خودتان و اگر در چیزی ستیزه کردید به خدا و رسولش باز گردید.

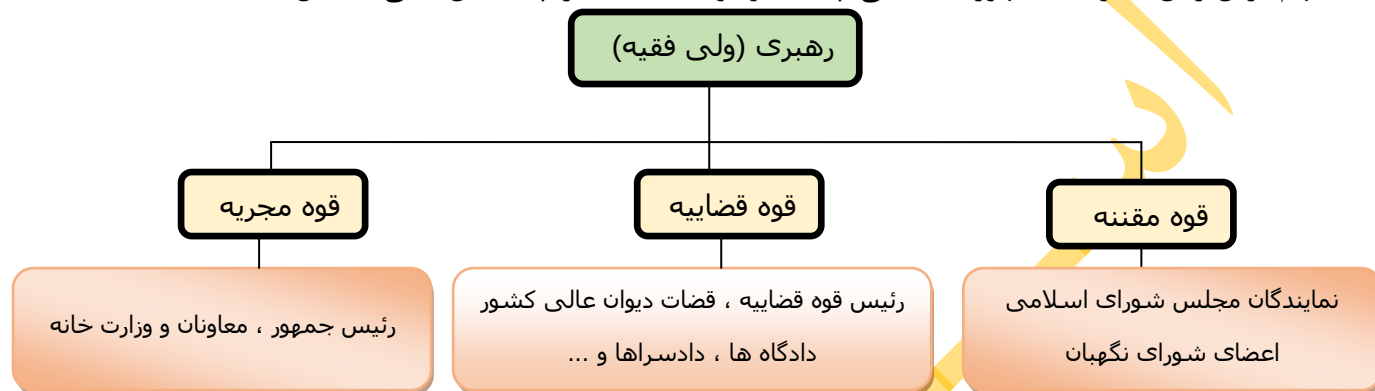
۸- خداوند در قرآن در باره حق حاکمیت الهی با توجه به سوره بقره آیه ۲۵۷ چیست ؟ خداوند ولی و سرپرست کسانی است که ایمان آورده اند. آنها را از ظلمت ها به سوی نور پیرون می برد. اما کسانی که کافر شدند، اولیای آنها طغوت ها هستند که آنها را از نور به سوی ظلمت ها پیرون می برد. آنها اهل آتش اند و همیشه در آن خواهند ماند.

۹- از دیدگاه اسلام چه کسانی برای اجرای قوانین شایستگی دارند؟ فقط آن گروه از مردم شایستگی دارند به نیابت و وکالت از جانب خدا، مجری قوانین الهی باشند که هم از این قوانین آگاهی و به آن ایمان داشته باشند و هم از نظر تقوا و عدالت از دیگر مردم بالاتر باشند. در رأس این گروه، پیامبران الهی و سپس جانشینان آنها یعنی امان معصوم (ع) قرار دارند و در غیاب آنان افراد صالح و متقی ادامه دهنده ی راه آنها هستند.

۱۰- چرا حق حاکمیت بر انسان ها از آن خداست؟ (سوال فعالیت) زیرا خداوند آفریننده ی انسان و مالک حقیقی این جهان هستی است و از همه ی امور آگاهی دارد.

۱۱- در حکومت جمهوری اسلامی ایران کلمه ی جمهوری نشانگر چیست ؟ کلمه جمهوری اسلامی نشان می دهد که شکل این حکومت، جمهوری است و در آن حق انتخاب و مشارکت مردم در حکومت به رسمیت شناخته می شود.

- ۱۲- در حکومت جمهوری اسلامی ایران کلمه ی اسلامی نشانگر چیست ؟ کلمه ی اسلامی نیز یعنی محتوای این حکومت اسلامی است و کشور با اصول و قوانین اسلامی اداره می شود. زمامداران آن نیز باید مومن و معتقد به اسلام و متعهد به اجرای آن باشند.
- ۱۳- از دیدگاه اسلام ولایت مختص چه کسی است ؟ از دیدگاه اسلام فقط خدا می تواند بر انسان ها ولایت و حاکمیت داشته باشد. پیامبران و امامان معصوم (ع) نیز از طرف خداوند نمایندگی داشته اند که تا مردم را سرپرستی کنند.
- ۱۴- بر طبق اصل پنجم قانون اساسی، در زمان غیبت امام زمان (عج) سرپرستی جامعه ی اسلامی بر عهده ی چه کسی است ؟ سرپرستی جامعه ی اسلامی بر عهده ی فقیه عادل و پاتقوا، آگاه به زمان، شجاع، مدیر و مدبر است.
- ۱۵- مهم ترین رکن حکومت جمهوری اسلامی چیست و قوای سه گانه از چه بخش هایی تشکیل شده اند؟

- ۱۶- چهار مورد از مهم ترین وظایف و اختیارات رهبر جمهوری اسلامی را بنویسید . ؟ (الف) تعیین سیاست های کلی نظام و نظارت بر حسن اجرای آنها (ب) فرماندهی کل نیروهای مسلح (ج) نصب و عزل و قبول استعفاى فقهای شورای نگهبان ، رئیس قوه قضاییه ، رئیس سازمان صدا و سیماى جمهوری اسلامی ایران و فرماندهان نیروهای نظامی ، انتظامی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ... (د) عفو یا تخفیف مجازات محکومان در حدود موازین اسلامی .
- ۱۷- چرا تشکیل شوراهای اسلامی شهر و روستا در قانون اساسی مورد توجه قرار گرفته است ؟ از آنجا که نوع حکومت در کشور ما جمهوری اسلامی است و مردم در همه ی شئون حکومت نقش و مشارکت دارند.
- ۱۸- هدف از تشکیل شوراهای اسلامی چیست ؟ شوراهای اسلامی با هدف همکاری مردم برای پیشبرد برنامه های اجتماعی ، فرهنگی ، اقتصادی و عمرانی با توجه به شرایط و مقتضیات هر منطقه از کشور تشکیل می شوند . اعضای این شوراهارا مردم منطقه یا محل انتخاب می کنند
- ۱۹- حکومت جمهوری اسلامی چه ویژگی هایی دارد؟ (فعالیت کتاب)
- (الف) قانون اساسی که مادر همه قوانین است و هیچ قانونی بر خلاف آن به تصویب نمی رسد. در کشور ما بر اساس احکام قرآن نوشته شده است. (ب)؛ امام خمینی (ره) بنیان گذار حکومت ما شخصیتی؛ روحانی، آگاه از دین اسلام ، آشنا با امور مردم و جامعه ی خود بودند، به نمایندگی از طرف مردم حکومت اسلامی را در کشور ایجاد کردند.
- ۲۰- ویژگی های رهبر در حکومت جمهوری اسلامی کدام اند توضیح دهید ؟ (فعالیت کتاب)
- فقیه - اسلام شناس عادل و پاتقوا- آگاه به زمان- شجاع- مدیر و مدبر .
- * وجود حکومت یک امر و است . (ضروری - عقلانی)
- * پس از پیروزی انقلاب اسلامی حکومت در ایران تأسیس و جانشین حکومت شاهنشاهی شد . (جمهوری اسلامی)
- * بنیان گذار حکومت جمهوری اسلامی ایران است . (امام خمینی (ره))
- * دپس از پیروزی انقلاب اسلامی ، بیش از درصد مردم به جمهوری اسلامی رأی " آری " دادند (۹۸)
- * مهم ترین رکن حکومت جمهوری اسلامی آن است . (رهبری)
- * سه قوه مقننه ، قضاییه و مجریه تحت نظارت به اداره ی امور کشور می پردازند . (رهبری)
- * رهبری جمهوری اسلامی ایران بر پایه ی است . (ولایت فقیه)
- * ولایت به معنای است . (سرپرستی)

- ۱- وقتی نهاد حکومت در یک جامعه شکل می گیرد چه چیز پدید می آید؟ روابط متقابل بین مردم و حکومت پدید می آید.
- ۲- منظور از واژه ی "شهروندی" چیست؟ واژه ی شهروندی به روابط متقابل مردم و حکومت اشاره دارد. شهروندی ارتباطی است که افراد را به یک حکومت مشخص پیوند می دهد و در نتیجه برای فرد و حکومت حقوق و تکالیفی ایجاد می شود.
- ۳- منظور از حقوق شهروندان چیست؟ وظایف و تکالیف حکومت نسبت به مردم.
- ۴- حقوق و تکالیف شهروندی در کجا مشخص شده است؟ قوانین هر کشور به ویژه قانون اساسی آن، حقوق و تکالیف شهروندی را معین می کند.
- ۵- آیا حقوق و تکالیف شهروندی کشورها یکسان است؟ چرا؟ خیر- زیرا حقوق و تکالیف شهروندی هر کشور متناسب با قوانین آن کشور است و قوانین کشورها نیز با یکدیگر متفاوت است.
- ۶- حقوق شهروندی طیف وسیعی از کدام حقوق ها را شامل می شود؟ انواع حقوق سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی....
- ۷- چند مورد از انواع حقوق شهروندی بر پایه ی قانون اساسی جمهوری اسلامی کدامند؟ (الف) حق برخورداری از عدالت قانونی (ب) حق برخورداری از عدالت قضایی (ج) حق برخورداری از رفاه و تأمین اجتماعی (د) حق مشارکت سیاسی (ه) حقوق فرهنگی
- ۸- عدالت قانونی یعنی چه؟ و اجرای آن چه نتیجه دارد؟ عدالت قانونی یعنی این که حکومت در وضع قوانین، اجرای قوانین و نظارت بر اجرای قوانین بین شهروندان تبعیضی قائل نشود.
- ۹- برقراری عدالت قانونی، از پیمان شدن حقوق انسان ها و بهره کشی ظالمانه ی عده ای از عده ی دیگر جلوگیری می کند.
- ۱۰- طبق فرمایش پیامبر رعایت نکردن کدام یک از حقوق شهروندی باعث نابودی امت های پیشین شده بود؟ حق برخورداری از عدالت قانونی. امت های پیشین گرفتار و نابود شدند، زیرا وقتی اشراف آنها چرمی مرتکب می شدند آنها را از مجازات معاف می کردند، اما وقتی زیردستان آنها همان چرم را مرتکب می شدند آنها را به شدت مجازات می کردند.
- ۱۱- منظور از حق برخورداری از عدالت قضایی چیست؟ شهروندان حق دادخواهی دارند و هر کس می تواند به این منظور به دادگاه های صالح مراجعه کند. شهروندان حق دارند در همه ی دادگاه ها برای خود وکیل مدافع انتخاب کنند.
- ۱۲- حق برخورداری از رفاه و تأمین اجتماعی را توضیح دهید؟ هر شهروند حق دارد به آموزش و و پرورش، مراکز فرهنگی و ورزشی، آتش نشانی، پلیس و نظایر آن دسترسی آسان داشته باشد. شهروندان حق دارند در محیطی پاک و سالم و بدون آلودگی زندگی کنند و از خدمات و امکانات بهداشتی و درمانی مناسب به بهترین وجه برخوردار شوند.
- ۱۳- شهروندان در چه مواردی حق دارند از تأمین اجتماعی برخوردار شوند؟ بیکاری، معلولیت، پیری، بازنشستگی، پی سرپرستی، از کار افتادگی، حوادث.
- ۱۴- مشارکت سیاسی یعنی چه؟ یعنی این که هر شهروند بتواند در امور سیاسی جامعه دخالت کند و در سرنوشت کشور خود نقش داشته باشد.
- ۱۵- مشارکت سیاسی مردم از چه راه هایی صورت می گیرد؟ (الف) شرکت در انتخابات (ب) عضویت و همکاری در احزاب و انجمن های سیاسی (ج) شرکت در راه پیمایی ها و تظاهرات
- ۱۶- طبق قانون اساسی مردم چه کسانی را به طور مستقیم و چه کسانی را به طور غیر مستقیم انتخاب می کنند؟ رئیس جمهور (رئیس قوه مجریه)، نمایندگان مجلس شورای اسلامی و یا اعضای شورای شهر و روستا به طور مستقیم انتخاب می کنند.
- ۱۷- در برخی موارد نیز انتخاب به صورت غیر مستقیم و با واسطه صورت می گیرد. برای مثال در انتخاب رهبری، مردم اعضای مجلس خبرگان رهبری را انتخاب می کنند و به آنها رأی می دهند. سپس اعضای مجلس خبرگان که نمایندگان مردم هستند، رهبر را انتخاب می کنند.
- ۱۸- برخی از حقوق فرهنگی که در قانون اساسی مورد تأکید قرار گرفته کدامند؟ حمایت از تشکیل خانواده و پاسداری از روابط خانوادگی، حمایت از تعلیم و تربیت شایسته، آزاد بودن استفاده از زبان های قومی و محلی در مطبوعات و رسانه های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس در کنار زبان فارسی. مهم ترین تکالیف شهروندی چیست

- ۱۷- مهم ترین تکالیف شهروندی چیست ؟ (الف) رعایت قانون و مقررات (ب) همکاری با دولت (ج) پرداخت مالیات و عوارض (د) دفاع از کشور (ه) تجاوز نکردن به منافع عمومی و حقوق دیگران.
- ۱۸- نادیده گرفتن قانون یا سرپیچی از آن چه اثراتی دارد ؟ موجب اختلال و هرچ و مرچ در جامعه می شود.
- ۱۹- چه موقع قانون جایگاه واقعی خود را در جامعه پیدا می کند؟ قانون وقتی جایگاه واقعی خود را در جامعه پیدا می کند که همه ی افراد، اعم از کارگزاران و مسئولان و مردم، آن را رعایت کنند و به آن پایبند باشند.
- ۲۰- برنامه ها و اقدامات عمرانی ، اقتصادی و اجتماعی حکومت ها چه زمانی ثمر می دهد و به هدف می رسد؟ زمانی که شهروندان نسبت به پیشرفت کشور دلسوز و حساس باشند و با دولت مشارکت و همکاری کنند.
- ۲۱- سخن رهبر در نوروز ۹۴ در باره همکاری مردم و دولت را بیان کنید؟ دولت کارگزار ملت است و ملت کارفرمای دولت است. هرچه بین ملت و دولت صمیمیت بیشتر و همدلی بیشتری باشد، کارها بهتر پیش خواهد رفت.
- ۲۲- مالیات چیست؟ مبلغی است که شهروندان بر اساس قانون و به صورت بلا عوض به دولت پرداخت می کنند تا صرف هزینه های عمومی کشور شود.
- ۲۳- عوارض چیست؟ با مثال؟ مبلغی است که شهروندان در مقابل دریافت خدمتی از دستگاه های اداری و دولتی، به آنها می پردازند. برای مثال، پولی که بابت امتیاز کنتور آب و برق، صدور گواهینامه ی رانندگی، عبور از پزرگراه ها یا وارد کردن کالا به کشور و مانند آن پرداخت می شود.
- ۲۴- هدف از تشکیل نیروهای نظامی و انتظامی چیست؟ تأمین امنیت کشور و حراست از مرزها و حفظ تمامیت ارضی.
- ۲۵- برای حفظ آمادگی دفاعی و ادای تکلیف دفاع از کشور توسط شهروندان چه کارهایی انجام می گیرد؟ عضویت در سازمان بسیج و انجام خدمت سربازی توسط پسران.
- ۲۶- قانون اساسی در رابطه با تجاوز نکردن به منافع عمومی و حقوق دیگران چه می گوید ؟ هیچ کس نمی تواند اعمال حق خویش را وسیله ی اضرار به غیر یا تجاوز به منافع عمومی قرار دهد. به عبارت دیگر، شهروندان مجاز نیستند برای استفاده از حقوق خود به منافع عمومی زیان برسانند و حقوق دیگران را ضایع کنند.
- ۲۷- رعایت نکردن سرعت مجاز در جاده ها، برخلاف کدام تکلیف شهروندی است ؟ تجاوز نکردن به منافع عمومی و حقوق دیگران.
- ۲۸- قانون اساسی در باره ی امر به معروف و نهی از منکر چه می گوید؟ در جمهوری اسلامی ایران دعوت به خیر، امر به معروف و نهی از منکر وظیفه ای همگانی و متقابل بر عهده ی مردم نسبت به یکدیگر، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت. شرایط و حدود و کیفیت آن را قانون معین می کند.
- *- قوانین هر کشور به ویژه آن، حقوق و تکالیف شهروندی را معین می کند. (قانون اساسی)
- *- در انتخابات مردم ممکن است یا باشند. (انتخاب کننده - انتخاب شونده)
- *- بخشی از درآمدهای دولت از راه و تأمین می شود. (مالیات - عوارض)
- *- دفاع از کشور در مقابل دشمنان در زمان صلح و جنگ تکلیف همه ی است. (شهروندان)
- *- از جمله حقوق و تکالیفی که هم حق و تکلیف مردم و هم حق و تکلیف حکومت است، می باشد. (امر به معروف و نهی از منکر)

- ۱- بهره‌وری چیست؟ بهره‌وری یعنی کار درست را با روش درست انجام دهیم (کارایی و اثر بخشی)
- ۲- بهره‌وری با چه اقداماتی ارتباط دارد؟ بهره‌وری با صرفه‌جویی، انجام دادن کارها به صورت آگاهانه و عاقلانه، جلوگیری از زیاده‌روی و اسراف و اتلاف منابع، استفاده‌ی صحیح از امکانات و نعمت‌های الهی، کاهش هزینه‌ها و مانند آن ارتباط دارد.
- ۳- برای اینکه در کارها بهره‌وری بیشتری داشته باشیم چه کارهایی باید انجام دهیم؟ (الف) از بین کارهای ممکن، بهترین کار را انجام دهیم و بهترین هدف را انتخاب کنیم. (ب) آن کار را با بهترین روش انجام دهیم و بهترین وسیله را برای رسیدن به هدف انتخاب کنیم
- ۴- دو حدیث بیان کنید که به بهره‌وری در امور تأکید دارد؟
(الف) پیامبر اکرم (ص) فرمود: "خداوند دوست دارد اگر کسی از شما کاری انجام می‌دهد، آن را محکم و پی‌عیب انجام دهد".
(ب) امام علی (ع) فرمود: "فردی که به کاری پی‌اهمیت بپردازد، امور مهم‌تر را تپاه ساخته است"
- ۵- نمونه‌هایی از تفکر بهره‌وری در زندگی مردم در روزگار گذشته را نام ببرید؟ (ابداع و حفرتات، ذخیره کردن آب در آب‌انبارها، خشک کردن و ذخیره‌ی محصولات کشاورزی و تعاون و همیاری در امور کشاورزی).
- ۶- بهره‌وری چگونه نگرشی است؟ بهره‌وری یک نگرش نسبت به زندگی است. نگرشی که بر اساس آن، انسان می‌کوشد هوشمندانه کار کند، بپه کارگیری روش‌های عاقلانه، بهتر به اهداف مادی و معنوی خود برسد و بهترین نتیجه را به دست آورد.
- ۷- نقش فرهنگ در افزایش بهره‌وری یک جامعه چگونه است؟ فرهنگ، نقش مهمی در افزایش بهره‌وری یک جامعه دارد. اگر بهره‌وری در فعالیت‌های مختلف به صورت ارزش در پیاید، جامعه از نظر مادی و معنوی پیشرفت می‌کند.
- ۸- با مراجعه به برخی از احادیث عوامل موثر در بهره‌وری را بنویسید؟ (پاسخ فعالیت) (الف) اهمیت دادن به کار (ب) مشورت (ج) میانه‌روی (د) تقوا (د) نظم در کار (و) برنامه‌ریزی
- ۹- هریک از هنجارهای زیر در جامعه چگونه از بهره‌وری جلوگیری می‌کند و در تضاد با آن است. توضیح دهید؟
* مهمانی‌ها، مجالس و جشن‌های مفصل و پرهزینه: (اسراف و صرفه‌جویی نکردن)
* مدگرایی و چشم و هم‌چشمی در خرید لباس به جای تمیز و ساده‌پوشی: (زیاده‌روی و صرفه‌هزینه‌های بی‌مورد)
* نداشتن برنامه‌ی مناسب برای اوقات فراغت و تفریح: (استفاده نکردن از زمان، بی‌نظمی).
* ورزش نکردن و پر خوری: (از بین رفتن سلامتی، ایجاد بیماری و صرف هزینه).
- ۱۰- چند راهکار مهم برای افزایش بهره‌وری در زندگی چیست؟ (الف) استفاده از وقت و زمان (ب) نظم و ترتیب در کارها (ج) اصلاح عادت‌های غلط مصرفی (د) انجام دادن کارها از روی آگاهی (ه) تنظیم جدول بودجه‌ی اقتصادی
- ۱۱- برای اینکه وقت تلف نشود و زمان را از دست ندهیم چه باید کرد؟ باید برنامه و اولویت‌بندی مناسب داشته باشیم و از وقت درست استفاده کنیم.
- ۱۲- نظم و ترتیب و انضباط در کارها یکی از راه‌های افزایش بهره‌وری در زندگی است در این رابطه توضیح دهید؟
وسایل و لوازمی که با آنها در محیط‌های مختلف سروکار داریم، باید مرتب و منظم باشند. ساعت مقرر و سرکار حاضر شدن و پا برنامه‌ریزی به کارها رسیدگی کردن موجب افزایش بهره‌وری می‌شود.
- ۱۳- صرفه‌جویی چیست؟ صرفه‌جویی کم مصرف کردن نیست بلکه مصرف درست و به اندازه است. برای مثال برخی خانواده‌ها در خرید مایحتاج زندگی یا برگزاری مهمانی‌ها و تهیه غذا اسراف یا زیاده‌روی می‌کنند و اغلب، بخشی از مواد غذایی را دور می‌ریزند.

۱۴- انجام دادن کارها از روی آگاهی چگونه باعث افزایش بهره وری می شود؟ با کسب دانش و مهارت لازم برای هر کار، پازدهی کار ما پیشتر می شود و کمتر اشتباه می کنیم. همچنین برخی از مواد و وسایل به دلیل ناآگاهی افراد، از روش های درست نگه داری می کنیم. برای مثال اگر شیوه ی صحیح شست و شوی یک لباس یا نگهداری مواد غذایی را ندانیم، زودتر از بین می روند یا غیر قابل استفاده می شوند

۱۵- منظور از تنظیم جدول بودجه اقتصادی چیست؟ تنظیم جدولی که در آن درآمدها و هزینه های (دخل و خرج) ماهانه افراد یا خانواده نوشته می شود و همکاری بین اعضای خانواده نیز از راهکارهای کمک به بهره وری است.

۱۶- دلیل بیاورید: الف) آیا سطح بهره وری دانش آموزی که کیف یا کمد لوازم تحریرش شلوغ و نامرتب است، پایین می رود؟ چرا؟ (فعالیت کتاب) ب)؛ چون نداشتن نظم، ترتیب و انضباط در کارها باعث هدر رفتن وقت و زمان و در نتیجه پایین آمدن بهره وری می شود.

۱۷- منظور از تنظیم بودجه ی خانواده چیست؟ تنظیم این بودجه چه فایده ای دارد؟ توضیح دهید؟
تنظیم جدولی که در آن درآمدها و هزینه های (دخل و خرج) ماهانه افراد یا خانواده نوشته می شود و همکاری بین اعضای خانواده نیز از راهکارهای کمک به بهره وری است.

مخارجی که شما انجام می دهید کنترل شده تر می شود - اندوخته های مالی بهتر مدیریت می شود - هزینه های غیر ضروری حذف می شوند عادت مصرفی افراد را عوض می کند.

۱۸- یکی از عادت های غلط بعضی از دانش آموزان مصرف نادرست و بی رویه ی کاغذ است. چند راهکار برای بهره وری در مصرف کاغذ پیشنهاد کنید و توافق کنید که آن راهکار ها عملی شوند؟
(استفاده از پشت و روی برگه ها - تشویق دانش آموزان به درست کردن کاردستی از کاغذهای باطله - استفاده از برگه های ناتمام به عنوان چکرک نویس - نصب سطل زباله مخصوص کاغذ های باطله و جمع آوری آن برای بازیافت).

*- بهره وری یک نگرش نسبت به است. (زندگی)

*- صرفه جویی کم مصرف کردن نیست بلکه مصرف است. (درست و به اندازه)

درس ۲۴ (اقتصاد و بهره وری)

تهیه کننده: علیرضا اسماعیلی

مجموعه سوال و جواب کتاب مطالعات اجتماعی نهم - متوسطه اول -

۱- منظور از فعالیت اقتصادی چیست؟ هر جامعه ای برای ادامه زندگی و رفع نیازهای خود ناگزیر است از منابع طبیعی استفاده کند و ابزار و وسایل مورد نیاز خود را تولید کند. به این کار فعالیت اقتصادی گفته می شود.

۲- رابطه ی اقتصادی بین افراد چگونه شکل می گیرد؟ افراد در فعالیت های تولید، توزیع و مصرف، به طور مداوم با یکدیگر ارتباط برقرار می کنند و به این ترتیب، نوعی از روابط انسانی، یعنی رابطه اقتصادی بین افراد شکل می گیرد.

۳- رابطه ی اقتصادی با چه هدفی صورت می گیرد؟ با هدف تولید، توزیع و مصرف کالاها و خدمات پدید می آید و حقوق و مقرراتی نیز بر آن حاکم می شود.

۴- چه عاملی سبب پیدایش سازمان ها و موسسات بانکی و پولی شده است؟ در چرخه تولید، توزیع و مصرف "پول و شکل های مختلف آن" به عنوان واسطه بین بخش ها ارتباط برقرار می کند. بر همین اساس، سازمان ها و موسسات بانکی و پولی در جامعه به وجود می آیند.

۵- منظور از نهاد اقتصاد چیست؟ مجموعه فعالیت ها و روابطی که حول تولید و توزیع و مصرف کالاها و خدمات و بر اساس قواعد و مقررات خاص در یک جامعه شکل می گیرد، نهاد اقتصاد را به وجود می آورد.

۶- برای افزایش بهره وری اقتصادی چه باید کرد؟ باید بهره وری را در تولید و توزیع افزایش دهیم و الگوی مصرف را نیز عقلانی کنیم

۷- چگونه می توان بهره وری در تولید ، یا توزیع یک کالا را افزایش داد ؟ باید در نهاده ها یا فرایندها تغییرات مطلوبی به وجود بیاوریم .

۸- منظور از نهاده ها یا ورودی چیست ؟ (الف) منابع طبیعی ، معدن ، مواد خام و انرژی و ...
(ب) نیروی کار (مدیر، متخصصان ، کارکنان ، کارگران و ...)
(ج) سرمایه (پول ، زمین ، کارخانه ، تجهیزات و ماشین آلات ، ساختمان ...)
(د) سایر هزینه ها (مالیات ، تحقیقات و ...)

۹- به نظر شما ، اگر میزان هزینه های تولید (نهاده ها) را افزایش دهیم و به همان میزان تولید افزایش یابد ، باز هم می توانیم ادعا کنیم بهره وری اتفاق افتاده است ؟ خیر - زیرا اتفاق خاصی نمی افتد چون قیمت تمام شده کالا بالا بوده و گران به دست مصرف کننده می رسد در نتیجه از یک طرف باعث کاهش علاقه مردم به خرید آن کالا شده و از طرف دیگر زمینه واردات نوع خارجی آن کالا بیشتر می شود.

۱۰- جایگاه تولید در اسلام را بنویسید ؟ از منظر اسلام اقتصاد و تولید وسیله اند نه هدف در واقع ، تولید وسیله ای است که انسان از طریق آن نیازهای ضروری خود را رفع می کند و به مسائل مهم تر می پردازد .

۱۱- سیاست دو گانه کشورهای قدرتمند صنعتی در بهره برداری از طبیعت و منابع طبیعی را بنویسید ؟ کشورهای صنعتی امروز سعی می کنند از طبیعت و منابع طبیعی خود محافظت کنند اما با تبلیغات و تحت تأثیر قرار دادن مردم دیگر کشورها ، مصرف گرایی را که موجب تخریب محیط زیست می شود ، تشویق می کنند .

۱۲- در دنیای امروز تولید با چه هدفی انجام می گیرد ؟ با هدف کسب سود بیشتر انجام می گیرد و سودجویان می پندارند بشر باید بر طبیعت غلبه کند و هرگونه دخل و تصرفی در آن مجاز است .

۱۳- آیا افزایش تولید به هر روش و به هر قیمتی مجاز است ؟ چرا ؟ خیر - افزایش تولید و فعالیت های اقتصادی اگر به محیط زیست لطمه بزند با اصول بهره وری سازگار نیست ، - زیرا نابودی و تخریب طبیعت ، خود هزینه های مجدد و مشکلات چبران ناپذیری برای ما به وجود می آورد .

۱۴- بهره وری سبز به چه چیز تأکید می کند ؟ بهره وری سبز به افزایش بهره وری همراه با حفظ محیط زیست تأکید می کند .

۱۵- منظور از بهره وری سبز چیست ؟ یعنی استفاده از ابزارها ، روش ها و فناوری های مختلف به طوری که تأثیرات مضر و منفی فعالیت های صنعتی و اقتصادی بر محیط زیست به حداقل ممکن برسد .

۱۶- وضعیت بهره وری در کشور ما چگونه است ؟ وظیفه ما در این رابطه چیست ؟ کشور ما در مقایسه با برخی از کشورها از نظر وضعیت بهره وری وضعیت چندان مطلوبی ندارد . بنابراین همه ما موظفیم با برنامه ریزی صحیح ، نگرش بهره وری را در همه ی امور و فعالیت های بخش های مختلف اقتصادی (کشاورزی ، صنعت و خدمات) ترویج کنیم و به کار بگیریم .

۱۷- وظیفه ی سازمان ملی بهره وری ایران چیست ؟ در زمینه ی وضعیت بهره وری و چگونگی راه های افزایش آن در بخش های مختلف اقتصادی کشور مطالعه ، سیاست گذاری و نظارت می کند .

۱۸- کشور ما به توصیه ی چه کسی و چرا سیاست اقتصاد مقاومتی را در پیش گرفته است ؟ مقام معظم رهبری - زیرا پس از انقلاب اسلامی کشورهای سلطه گر و قدرت های بزرگ اقتصادی که با وقوع انقلاب اسلامی ، منافع خود را در خطر می دیدند مشکلاتی مانند چنگ تحمیلی ، تحریم اقتصادی و ... را بر سر راه ما قرار دادند تا از پیشرفت کشور ما جلوگیری کنند این مخالفت ها تا امروز ادامه دارد و آنها سعی می کنند ایران را از نظر اقتصادی شکست بدهند .

۱۹- اقتصاد مقاومتی یعنی چه ؟ یعنی در شرایط سخت بتوانیم کمترین اتلاف هزینه را داشته باشیم ، روی پای خود بایستیم ، از تولید ملی حمایت کنیم ، از اسراف پرهیزیم و از منابع و امکانات حداکثر استفاده را بکنیم .

۲۰- همفکری کنید و بگویید شما دانش آموزان از چه راه هایی می توانید به تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی در کشور کمک کنید . حداقل سه راه پیشنهاد کنید ؟ (الف) استفاده از تولیدات داخلی (ب) صرفه جویی در مصرف لوازم مدرسه ، جلوگیری از اسراف (ج) دور نریختن وسایلی که هنوز قابلیت استفاده دارند (د) نصب سطل های زباله و جمع آوری کاغذ های باطله برای بازیافت .

- *- تولید ممکن است تولید یا باشد .
(کالا - خدمت)
- *- در چرخه ی تولید ، توزیع و مصرف ، به عنوان واسطه بین بخش ها ارتباط برقرار می کند .
(پول و شکل های مختلف آن)
- *- در اقتصاد ، بهره وری را نسبت به تعریف کرده اند .
(ستانده ها - داده ها)
- *- از منظر اسلام ، اقتصاد و تولید نه
(وسیله اند - هدف)
- *- در دنیای امروز ، تولید با هدف کسب بیشتر انجام می گیرد .
(سود)
- *- بهره وری سبز به افزایش بهره وری همراه با حفظ تأکید می کند .
(محیط زیست)
- *- محور اصلی اقتصاد مقاومتی است .
(بهره وری)

به پایان آمد این دفتر حکایت همچنان باقیست

علیرضا اسماعیلی

سال تحصیلی ۹۵-۹۴